

ดร. กาญจนา ขอบคุณคุณสันติมากค่ะ ขอโทษนะคะที่ยืนของขาว เรื่องเวลา เพราะเราอยากจัดสรรเวลาช่วงหนึ่งให้กับผู้ที่มาที่นี่ได้แสดงความคิดเห็นด้วยนะคะก็สรุปที่คุณสันติพูดไปนะคะ ก็คือว่าได้ให้ภาพของโลกในยุคโลกาภิวัตน์ว่า เราจะมีการพูดภาษาเดียวกันมากขึ้น คือภาษาเศรษฐกิจ พูดภาษาชาวบ้านเขาเรียกว่า มองหน้ากัน ก็เป็นเงินกันทั้งนั้น เห็นกันเป็นเงิน แล้วก็จะมีการรวมตัวกันเป็นพวกต่างๆ ทั้งหลาย เช่น อาฟต้า ก็จะมีคำถามว่าตัวพวกนี้จะมีผลกระทบมาถึงทีวีอย่างไร ซึ่งคุณสันติก็บอกว่าคงจะมีการเปิดกว้างทางด้านทีวีมากยิ่งขึ้น และการเปิดกว้างนี้จะมีผลกระทบต่อเด็กอย่างไร ซึ่งตอนนี้ คุณสันติก็ได้ให้ข้อมูลว่า ผลที่มันเกิดขึ้นมาแล้วก็คือว่าแบบอย่างดีๆ ที่อาจารย์นั่นทวัน และอาจารย์จรรยาอยากจะทำให้เกิด เด็กมักจะไม่ค่อยเรียน แต่เด็กจะไปเรียนเร็วมากเลยไฮ้เรื่องที่ไม่ค่อยดี เช่น เรื่องเพศ เรื่องความรุนแรง เขาไปไกลกว่าเราเยอะมาก เขาไปถึงขนาดวิดีโอโป๊แล้ว ส่วน สื่อสิ่งพิมพ์ลามกนี่ ล้าสมัยไปแล้ว และก็ผลกระทบอีกอันหนึ่งซึ่งเมื่อมันเกี่ยวข้องกับเรื่องแผนพัฒนาแผนที่ 8 ทรัพยากรมนุษย์ คุณสันติก็ให้ข้อมูลว่า ธรรมชาติของสื่อทีวีนี้มีผลอย่างหนึ่งคือ ทำให้เด็กอ่านหนังสือไม่เป็น เก็บข้อความไม่เป็น เพราะว่าอันนี้มันไม่ใช่ธรรมชาติของสื่อทีวีที่จะทำให้คนสามารถสรุป (ที่เมื่อที่อาจารย์จรรยาพูดเองว่า ดูๆ ไปมีโฆษณาเข้ามาแทรกตลอดเวลา มันเลยนึกไม่ออกนะคะว่าสาเหตุของตัวละคร หรือความเป็นมาเป็นไปนี้เป็นอย่างไรบ้าง และเวลาพูดถึงปัจจัยที่เป็นตัวแวดล้อมเรื่องอิทธิพลที่ทีวีจะมีต่อเด็ก ซึ่งคุณสันติบอกว่า ปัจจัยตัวหนึ่งคือเรื่องครอบครัวๆ ตอนนี้มันก็ไม่ทำหน้าที่เสียแล้ว เพราะว่ามันล่มสลาย ตรงนี้ก็เลยเป็นประเด็นที่จะโยงมาถึงคุณทองขาวซึ่งค่อนข้างทำงานเกี่ยวกับเรื่องนี้ว่า คุณทองขาวมีทัศนะในฐานะผู้ผลิตอย่างไรบ้างคะ

คุณทองขาว สวัสดีครับ เคยได้ฟังเพลงนี้หรือเปล่าครับ

“เปาปุ้นจิ้น ชอบกินไข่เต่า จันเจอาชอบกินไข่เป็ด เซลเลอร์มุนตาเหล่

ตกส้วมตาย”

เพลงนี้ลูกผมเอามาร้องให้ฟัง เด็กอนุบาลครับ ฟังทีแรกผมก็ไม่เข้าใจครับว่า เขาพูดอะไร เพราะเขาพูดไม่ค่อยชัด ก็พยายามค่อยๆ ฟัง เอ๊ะมันอะไรของมัน เอาไปถามเพื่อนที่ทำงาน เคยได้ฟังเพลงนี้ไหม เพื่อนแปลให้ฟัง และปรากฏว่า เด็กอนุบาลแทบทุกโรงเรียนในกรุงเทพฯ ร้องเพลงนี้ได้หมด นี่ผมก็คิดว่าไฮ้เพลงเปาปุ้นจิ้นชอบกินไข่เต่าผมก็ว่า มันเข้าทำดีเหมือนกัน แม้จะไม่เคยเห็นมันออกทีวีเลย เพลงแปลปาก

ต่อปากนี้เด็กเขาก็ยังรับสื่อก็อๆ กันไปได้ทั่ว ตื่นเต้นมากนะครับวันนี้ เพิ่งเคยได้พูดให้
ครูบาอาจารย์ฟัง ครับ ถ้าจะถามเรื่องสถานการณ์ปัจจุบัน และทิศทางในอนาคตของ
สื่อโทรทัศน์นะฮะ ผมก็คงจะสรุปได้เลยว่า ก็ต้องแล้วแต่เจ้าของทีวีเขาจะฮะ เจ้าของ
ทีวี ใครกุมอำนาจ คนนั้นเขาก็จะเป็นคนกำหนดทิศทางของทีวี เอง สมัยก่อนทหารเขา
กุม เขาก็ต้องทำเรื่องรักชาติ พอตอนนี้ทหารเขาก็แข่งลิ้ร่วมกับนักการเมืองเออ พ่อค้า
เออ มันก็มีโฆษณาได้ นี่ก็เรื่องรักชาติไปไม่ได้แล้ว เพราะมันขายสินค้าไม่ได้ ทิศทาง
ของสื่อทีวีมันก็ต้องออกไปทางนี้ละฮะ คือแข่งลิ้ไป ผมทำทีวีเมื่อปี 2534 “รักใน รอย
แค้น” ทำกำไร 5 ล้าน ทำ“วังน้าว” กำไร 7 ล้าน ทำ“ขามเมื่อลมพัดหวน” กำไร 10
ล้าน “เพื่อเธอ” ที่ผ่านๆ ไป กำไร 15 ล้าน ทำ “บัลลังก์เมฆ” ขาดทุน 10 ล้าน แล้วล่า
สุดหยกๆ “มายัคะ” ก็ 10 ล้าน สิ่งนี้ชี้ให้เห็นอะไร ชี้ให้เห็นว่า สิ่งที่เราพยายามทำใน
สิ่งที่คิดว่า สวนกระแสเขา ก็มีผลให้เราเจ๊ง ก็ลำบากเหมือนกัน มันอาจจะไม่ใช่เป็น
ละครที่ดีนัก แต่ก็เป็ละครที่ใกล้เคียง ซึ่งช่วยยกระดับคนดูขึ้นมาทั้งแนวคิด ขึ้นมา
บ้างให้ใกล้เคียงกับวิถีชีวิตบ้าง แต่มันก็ไปไม่รอด เพราะฉะนั้น โอกาสที่เราอยากจะ
ทำละครที่ให้พระเอกเป็นผู้นำกรรมกร เป็นเจ้าของไร่ผสมผสานรายได้วันละ 10 บาท
คงไม่ได้ เพราะไปสวนกระแสบริโภค ก็ลำบากเหมือนกัน อย่างลูกเราเหมือนกัน เรา
ก็นั่งดูโทรทัศน์ด้วยกัน ก็ยังเคยเถียงกันกับภรรยาว่าจะทิ้งให้หมดเลย เข้าไปอยู่ป่า พา
ลูกพาเต้าเข้าไปอยู่กัน ทิ้งให้หมด ไม่ต้องไปรับสื่อกะไรแล้ว พอคิดว่าเราเองก็สร้าง
สื่อมา ก็ไว้ไปสอนลูกเองก็แล้วกัน ก็เถียงกันอยู่ เดี่ยวเราตาย เขาจะอย่างไร มันก็
ลำบาก เอาละนะ ทำแค่ไหนได้ก็ทำ ทำละคร เขียนบท อะไรที่จะสอดแทรก ซึ่งจะ
สวนกระแสได้บ้างนิดๆ หน่อยๆ หลอกเขาได้ก็เอา ทำเรื่อง “ล่า” ก็โดนเขาเซนเซอร์
สารพัดเหมือนกัน ก็หลบๆ ไปบ้าง อันไหนที่คิดว่าพอจะหลบๆ ได้ ตอนนั้นก็พยายาม
สวนกลับเข้าไปในปัญหาเรื่องครอบครัวอีกเหมือนกัน คือ ตอนนี้นำเรื่อง “ครอบครัว
กงกะพัน” เพราะเรื่อง “มายั” นี่ แนวคิดที่ทำเรื่องนี้ทันสมัยมาก เพราะว่า เราเห็นว่า
กระแสสังคม ครอบครัวมันล้มเหลว เราคงไม่ไปเรียกร้องให้ทุกคนทำครอบครัวให้ดี
แต่เราจะทำให้ในสิ่งที่ทำได้ คือ เราจะทำอย่างไรในสภาพสังคมที่เป็นอยู่ คือสังคมที่
ล้มเหลว กระจุกกระจาย คนในสังคมจะรวมตัวกันอยู่ได้อย่างไร พวกที่ถูกกระทำจาก
สังคม พวกที่เป็นม่าย พวกที่ถูกเต้าเขาวชนที่โดนพ่อแม่ทิ้ง พ่อแม่ทะเลาะกันจะทำ
อย่างไรเขาจึงจะรู้เท่าทันสังคม เรียนรู้ได้ และมีชีวิตอยู่ มีจริยธรรม และมีคุณธรรม

ไม่โกงไม่กินอะไร เราก็พยายามทำโดยสอดคล้องออกมา แต่เจ้าของสินค้าเขาไม่เข้าใจ ไม่เอาว่าชื่อไม่ดี ทิวี หนังสือพิมพ์ก็โจมตีว่ายุ่งส่งเสริมให้คนเป็นม่าย คุณหญิงคุณนายโทรศัพท์มาค่าผมเรื่อยที่บ้าน ผมก็พยายามอธิบายว่าเรามีได้ไปส่งเสริม แต่เราก็ต้องใช้รูปแบบ ใช้ชื่อมาดึงให้น่าสนใจ แต่สุดท้ายก็ไปไม่รอด ก็เลยต้องเปลี่ยน ทำ “ครอบครัววงกะพัน” ก็พยายามทำ ลองช่วยๆ ดูกันหน่อยแล้ววิจารณ์มา อย่างน้อย rating จะได้สูงขึ้น นายทุน พวกโฆษณาจะได้มาซื้อรายการโฆษณาบ้าง ผมพูดไม่ค่อยเป็นประเด็น ไปเรื่อยๆ ก็แล้วกัน พูดถึงยุคข้อมูลข่าวสารที่เข้ามาอย่างรวดเร็วมาก ผมคิดว่า มันไม่ใช่เป็นกระแสเสรีของข่าวสาร ข้อมูลข่าวสารที่ได้รับมาก็จะต้องใช้ทุนไปซื้อมันมา ไม่ใช่ว่า คุณอยากได้ข้อมูล คุณก็ได้มันมาฟรีๆ ไม่มีทาง อีกหน่อยมีทีวี 70-80 ช่อง ฟรีทีวีก็มี 40-50 ช่อง ก็จะเป็นเรื่องน่าเน่าพอกๆ กัน ถ้าเป็นเรื่องข่าวสารดีๆ คุณก็ต้องใช้เงิน หยอกเงินกันไป เพราะฉะนั้น การเลือกรับข่าวสารข้อมูลต่างๆ ก็ต้องมีการลงทุน คนส่วนใหญ่ของประเทศ 70-80% มีปัญหาแค่ไหนกับการลงทุน ข้อมูลข่าวสารพวกนี้ การศึกษามันปฏิเสธไม่ได้ว่า รัฐก็ยังควบคุมอยู่ รัฐเองมีปัญหาลงทุนไหม ให้แต่ละโรงเรียนมีเคเบิลทีวี มีสไลด์ดีๆ ให้นักเรียนได้ดู ไม่มีทางเลย ผมว่ายังงี้ อีก 80% ของคนรุ่นใหม่ที่จะเกิดมาก็ต้องมารับใช้นายทุนอยู่ดี ช่วยไม่ได้ ก็โดนครอบอยู่ ดีแรงไปไหมครับ เพราะคิดว่า ประสบกับตัวเอง ก็ได้พยายามค้านๆ ไปก็ไม่ได้ผล ก็ต้องไปตามน้ำ ตอนนั้นก็ได้อุ่นมาหลายสิบล้านเหมือนกัน เข้าทีวีมหาชน ก็รู้สึกท้อแท้ใจเหมือนกัน รู้สึกท้อดีหรือไม่ดี จะต่อสู้ไหม

จริงๆ แล้วที่บอกว่า คนทำทีวีในเมืองไทย ทำไมไม่ทำรายการดีๆ จริงๆ แล้วรูปแบบรายการทีวีดีๆ เราไม่มีทุนพอที่จะสู้ของต่างประเทศได้ รูปแบบเราสู้ไม่ได้ มันถึงต้องไปทำเรื่องอารมณ์และความรู้สึก ซึ่งของเราสู้ได้แน่นอน อารมณ์อิฉา ริษยา รัก อาฆาตบาดหมาง เราทำสู้ได้ ก็เลยต้องออกไปในรูปของละครทีวีไป เพราะรายการของต่างประเทศก็ซื้อมา เข้ามานะ อย่างเปาบุ้นจิ้น ที่พอกระแสมันเข้ามา ซึ่งแรกๆ เกิดผลเสียหายต่อคนทำรายการทีวีมาก เพราะต้นทุนเปาบุ้นจิ้นไม่เท่าไร ตอนหนึ่ง 6-7 หมื่น เอาเข้ามาขายโฆษณาได้นาทีละ 2 แสน คนทำละครต้นทุนตอนละ 3-4 แสนก็สู้ไม่ได้ ทั้งๆ ที่พวกทำละครเมื่อก่อนไม่เคยมองหน้ากันเลย พอชักไม่ไหวก็เลยต้องมานั่งคุยกัน เกิดกระแสเรียกร้องให้รัฐบาลมาควบคุม อะไรต่างๆ บ้าง เพราะกลัวว่าละครมันจะไปไม่ได้ ทั้งๆ ที่ทำละครกันที่เน่าทั้งนั้น บางช่องบางคนถึง

ขนาดเสนอ เอาอย่างนี้ซิ ไปเอาเป่าป๋นจีนที่เคยขายมาเมื่อ 4-5 ปีก่อน เอามาขายชนกัน ไปเลยให้คนดู ให้เด็กๆ ดูให้มันเขียนไปเลยว่า ความยุติธรรมมันเป็นธรรมดาไปเลย ก็เกิดกระแสอย่างนี้ขึ้นมาตลอด เพราะมันขึ้นอยู่กับผลประโยชน์ทั้งนั้น ยิ่งพูดไปมันก็เหนื่อย หรือแม้แต่เด็กศึกษาไฟแรงๆ ที่จบออกไปจากคณะนิเทศฯ คณะวารสารอะไรต่างๆ ไปที่บริษัทผม แรกๆ ก็เสนอโน่นเสนอนี้ซักที 2 ที ก็หายไปหมดแล้ว ใจความคิดที่จะเสนออะไรๆ ก็หมด ก็ต้องตามน้ำเขาไปเรื่อยๆ แล้วแต่เจ้าของเขาจะให้ทำอะไรก็ทำ กลายเป็นช่างเทคนิคไปหมด เพื่อหวังที่จะได้ไต่เต้าขึ้นไปเป็นผู้กำกับ เป็นอะไรบ้าง พวกนี้แหละ ผมก็สงสัย เอ๊ะ มหาวิทยาลัยควรสอนกันมาให้มันแข็งแรงหน่อย น่าที่จะให้พวกนี้แข็งแรงหน่อย มั่นใจในตัวเองหน่อยที่จะกล้าวิพากษ์วิจารณ์งาน ไม่ใช่เชื่อตามระบบของบริษัทเขาหมด กลายเป็นช่างเทคนิคหมด พวกที่จบๆ ไปนั้นนะ ผมเองไม่ได้จบอะไร จบมศรเอง ผมเขียนบทอย่างไรเขาก็ต้องทำตามผม จบปริญญาโทอย่างไรก็ต้องกำกับตามเรื่องของผม เน่าจะตายไป ครอบงำไม่คิดอะไร คิดว่าผมมีแรงที่จะทำเพื่อเด็กเพื่อครอบครัวได้แค่นี้แหละ ผมก็คงจะพยายามทำ จะพยายามไม่ท้อ ก็แค่นี้ละครับ

ดร. กาญจนา ก็อาจารย์นั่นทวน คงได้ฟังตัวจริงเสียงจริง ดันน้ำแล้วนะคะ ต้องดูสาเหตุว่าเป็นอย่างไรบ้าง คุณทองขาวพูดไม่เป็นประเด็น ดิฉันจะสรุปให้เป็นประเด็นนะคะ กรณีที่คุณทองขาวพูดนี้นะคะ อย่างการเข้ามาของเป่าป๋นจีน ซึ่งพวกเราชื่นชมนี้ มันก็เป็นหนึ่งตัวอย่างอันหนึ่งของการที่โลกยุคโลกาภิวัตน์เข้ามา คือไม่ใช่เพียงแค่ประหารเพียงคนที่อยู่ในเรื่องเท่านั้น แต่ประหารผู้จัดละครทั้งหมด นี่คือการที่ตัวอย่างซึ่งต่อไปคงจะยิ่งมากขึ้นทุกที อันนี้ก็เป็นผลที่จะเกิดขึ้น

ประเด็นที่สอง ในขณะที่เรานักวิชาการเป็นห่วงเป็นใย เรื่องผลกระทบเรื่องเด็กเรื่องอะไร เราก็จะเห็นว่า คนที่เขาอยู่ข้างในที่เขาเป็นผู้ผลิต สิ่งแรกที่เขาต้องคิด คืออะไร สิ่งแรกก็คือว่า no money, no idea ไม่มีเงิน ไม่ต้องคิดอะไร คิดแต่เรื่องเงิน เพราะฉะนั้น ตัวอย่างที่คุณทองขาวให้มาก็เป็นกรณีหนึ่งที่น่าเจ็บปวด ก็คือว่า เน่าที่ไร กำไรทุกที ถ้าดีที่ไร ก็เจ๊งทุกที อันนี้คือปัญหา มันเป็นพันธุนาการสิ่งหนึ่งที่บางที่เราดูเรื่องโลกยุคโลกาภิวัตน์ สิ่งที่เราลืมดูก็คือว่า ในยุคแบบนี้ เงินหรือธุรกิจมันเป็นพี่ชายของพระเจ้าอีกที ก็เสียงดังกว่าพระเจ้าเสียอีก มันตัดสินเกือบจะทุกสิ่งทุกอย่าง เพราะฉะนั้นดิฉันเสนอแนะอันหนึ่งก็คือว่า งานวิจัยควรจะ ซึ่งเมื่อที่อาจารย์จรรยา กับ

อาจารย์นันทวันพูดไว้เป็นคร่าวๆ รวมทั้งอาจารย์สุวัจนราด้วยนะค่ะว่า เราควรดูบริบท
คู่สังแวดล้อม คือมิติทางธุรกิจ ซึ่งดิฉันอยากวิจารณ์ว่า วงการวิชาการเรายังไร้เดียงสา
มากในเรื่องนี้ ดูตัวเลขที่เขายกมาเมื่อก็ 5 ล้าน 10 ล้านนี้ เงินเดือนอาจารย์มหาวิทยาลัย
อย่างดิฉันนี่ เกิดอีก 10 ซาติ ก็ยังหาไม่ได้เลย เพราะฉะนั้น เราก็จะต้องมองมิติเชิง
ธุรกิจ เศรษฐกิจด้วย เพราะมันเป็นตัวกำหนดทุกสิ่งทุกอย่าง อันนี้เป็นประเด็นที่ 1
ส่วนประเด็นที่ 2 ก็คือเรื่องรสนิยมของผู้รับสาร เมื่อก็นี้ คุณสันติก็พูดว่า ตรงนี้จะเป็น
ทฤษฎีกิ่งทองใบหยกตลอด ดิฉันตั้งประเด็นไว้เคียงกันนะค่ะว่า พอพูดถึง ผู้ผลิตเขาก็
จะบอกว่า ก็นี่แหละ ชอบดูเน่ๆ คุณทองขาวพูดมาตลอด ก็คนไทยชอบดูเน่ๆ ก็ต้อง
สร้างเน่ๆ มาให้ดู เดี่ยวถ้าในห้องนี้มีผู้รับสาร มีฝ่ายกิ่งทองพูด เดี่ยวฝ่ายใบหยกก็จะ
บอกว่า ก็มันมีแต่เรื่องเน่ๆ เมื่อที่เราดูวิดีโอ เด็กก็จะบอกว่า ก็มันไม่มีอะไรจะดู ก็ต้อง
ดู นี่เป็นเสียงจากใบหยก ก็จะมีเสียงเถียงกันไป เถียงกันมาแบบนี้ คือ ต่างฝ่ายต่าง
โทษกัน เราจะออกจากวงจรชั่วร้ายนี้ได้อย่างไร อันนี้ตั้งเป็นประเด็นไว้สำหรับใครจะ
เริ่มต้นก่อน คือเถียงกันอยู่อย่างนี้ อันนี้ แต่ที่แน่ๆ คือว่า วันนี้รสนิยมของผู้รับสารเรา
นิยมเรื่องเพศ นิยมความรุนแรง นิยม มีใช้แต่ผู้รับสารอย่างเดียว คือ เจ้าของธุรกิจนี้
รสนิยมเน่ๆ สุดๆ เลย แล้วเขาเป็นตัวที่กำหนดด้วย หรือว่า rating การที่เราเชื่อแต่
เฉพาะฝ่ายมือออร์หันด์ rating นี้โดยที่ยังไม่มีมาตรการอื่นมาช่วยเลย อันนี้ก็ป็นหัวข้อที่
น่าวิจัยเหมือนกันนะค่ะว่า ถ้าจะปรับปรุงคุณภาพของทีวีให้ดีขึ้น เราจะปล่อยให้ธุรกิจ
หรือจะปล่อยให้รัฐ หรือจะปล่อยให้ rating กลไกพวกนี้มากำหนด เสียทุกสิ่งทุกอย่าง
โดยผู้ผลิตตัวเล็กๆ อย่างคุณทองขาวนี้ หรือคุณสันติแบบนี้ก็ทำอะไรไม่ค่อยได้มากเท่า
ไร ดิฉันหวังว่า ตอนบ่ายเราคงจะคุยประเด็นเหล่านี้ให้ได้มากขึ้น อยากจะถามคุณ
สันติกับคุณทองขาวว่า อยากจะกลับมาอีกสักกรอบหนึ่งไหมคะ หรือว่า จะเปิดเวที วัน
นี้เราไม่มี script เลยนะค่ะ

คุณทองขาว ผมไม่มีปัญหาครับ อยากจะให้ตัวเลขหน่อย อย่างเขียนบทนี้ผม
ได้ตอนละ 7 พันบาท ตัวเลขนี้เป็นพื้นฐานนะครับ ตอนหนึ่งที่ฉายชั่วโมงหนึ่ง 7 พัน
บาทถึงหนึ่งหมื่นบาท แล้วเงินนี้ มันก็หลายตอน เงินก็มากนะครับ เงินสะพัดมาก
อย่างดาราที่ค่าตัวสูงสุดตอนนี้ เรือนแพ (เขาห้ามเปิดเผย) เขาเป็นว่าสองหมื่นห้าพัน
ไป ที่เล่นกันต่อตอน ตัวเลขนี้สูงมากทีเดียว เพราะฉะนั้นจะไปต่อสู้ จะไปเชิญเขาให้
มาช่วยเล่นเป็นพระเอก เพื่อมูลนิธิเด็ก ไม่มีเวลาหรอกฮะ แอ่ บางทีผมยังนึกเลยว่า

พวกมูลนิธิเหล่านี้ ทำไมไม่รวมตัวกันไปประมูลทีวีสักช่องแล้วผมจะมาทำงานให้ เรา ช่วยๆ กันทำ แต่ก็อีกแหละ ประมูลไปก็ไม่ได้ แฟนายทุนเขาอีก เพราะเขามีเงินเป็น พันๆ ล้าน อย่างวิฑูรย์ฯ เหมือนกันนะครับ แพ้พวก Hot Line อะไรพวกนี้

ดร. กาญจนา เปิดมาทำไมอีกคะตัวเลข เปิดมาเพื่อให้ต้องเอาผ้าจับตาด้วยความอิจฉา เรานั่งรถจากจุฬาฯ ไปสอนที่ธรรมศาสตร์ ที่คณะสังคมสงเคราะห์ ใช้เวลา ประมาณ 2 ชั่วโมง นั่งรถ เตรียมสอน อาทิตย์หนึ่ง ชั่วโมงหนึ่งได้ประมาณ 175 บาท บอกมาทำไม ตอนนี้มีเวลาอีกสักเล็กน้อย ก่อนที่จะทานอาหาร อยากเรียนเชิญผู้ที่เข้าร่วมสัมมนาทุกท่าน ใครมีทักษะอะไรที่จะแลกเปลี่ยนในกลุ่มใหญ่นี้ก่อนไหมคะ

คำถาม (อ. อรุณีประภา) เท่าที่รับฟัง ทั้ง 2 ท่าน คือคุณสันติ กับ คุณทองขาวได้ ให้อะไรบางอย่างที่ค่อนข้างจะชัดเจนว่า ทีวี (ขอโทษนะคะ ที่ลืมแนะนำตัว ดิฉันมาจากมหาวิทยาลัยรามคำแหง ภาควิชาสื่อสาร) ดิฉันว่าทีวี จริงๆ แล้ว เด็กดูใช้เวลาไม่มากในวันๆ หนึ่ง เขากลับบ้านก็เข็นมากแล้ว เพราะฉะนั้น ช่วงเวลาที่จะดูคือ ดูพร้อม ผู้ใหญ่ ผู้ใหญ่ดูอะไรเด็กก็จะดูตามด้วย หรือบางทีผู้ใหญ่ดูตามเด็กไปด้วย ลักษณะของธรรมชาติทางทีวีนี้ค่ะ ดิฉันคิดว่า มันเป็นเรื่องที่มีประโยชน์มากตรงที่ว่า ถ้าเราจะดู ทุกๆ คนต้องนั่งร่วมกันหมด แล้วดูร่วมกัน ถ้าเป็นสื่ออื่นๆ แอบดูตามห้องได้ เพราะฉะนั้น ในโอกาสที่เขาจะดูแล้วเราส่งสอนไปด้วย ก็มีโอกาสดูสูงขึ้น หมายถึงว่า นั่งดูด้วยกัน อย่างเช่น ละครคุณทองขาวนี้ ที่ดิฉันมีโอกาสได้ดู ครอบครัวอลเวง ครอบครัวกงกะพัน คือ ดิฉันว่า สนุก สนุกกว่า เปาปุ้นจิ้น ซึ่งตอนนี้ดิฉันเลิกดูแล้ว น่าเบื่อหน่ายมาก ตัดหัวกันทั้งวัน จนเดี๋ยวเวลาที่ตายจะเลือกเอาหัวอะไรเท่านั้น จะหัวหมา หัวสิงห์โต หรือหัวอะไรที่มีสามหัว เพราะฉะนั้น ดิฉันคิดว่า ถ้าเราดูตามสภาพอย่างนี้ อย่างที่ว่าเรื่องทีวีนี้ จริงๆ เป็นสื่อที่มี ประโยชน์มาก ตรงที่ว่า ทุกคนจะดูที่บ้าน เราก็มาร่วมดูด้วยกัน และเราก็มีโอกาสนี้ที่จะพูดคุยกับเด็ก แต่ในขณะที่เดียวกัน อย่างคุณสันติก็ยกตัวอย่างมา แต่ว่าครอบครัว มันก็ไม่ค่อยจะมีเวลาอยู่ร่วมกัน เพราะฉะนั้น โอกาสที่จะมาพูดคุยก็ยากอีก เพราะฉะนั้น เด็กก็มาเลือกดูเองอีก พอถึงเวลาเราก็บอกเด็กว่า ถึงเวลาจะไปนอนแล้ว พรุ่งนี้ตีห้าก็ต้องตื่นอีก ดังนั้น การจะให้ทีวีมาทำรายการเพื่อเด็กก็เป็นไปได้ยากอีก เพราะเป็นธุรกิจ เขาก็ต้องนึกถึงอย่างคุณทองขาว บอกว่าถ้าไม่ได้โฆษณาเข้ามา ก็ทำไม่ได้ตรงนั้น ดิฉันคิดว่า ถ้าจะพูดเรื่องของเด็ก ไม่น่าจะพูดเรื่องทีวี ดิฉันหมายถึง ฟรีทีวี ความจริงเรื่องนี้ กระทรวงศึกษาธิการน่าจะ

บทบาทให้มาก ดิฉันค่อนข้างจะสลดหดหู่กับกระทรวงศึกษาธิการมาก เป็นมาทุกสมัย โดยเฉพาะในสมัยนี้ เนื่องจากว่า การให้ความสนใจกับเด็กน้อย แต่ในขณะเดียวกัน ระดับมหาวิทยาลัย ก็บังคับขู่เชิญว่า ต้องขยายออกไปนะ เรื่องวิทยาศาสตร์ เรื่องอะไรเหล่านี้ แต่ระดับโรงเรียนไม่สนับสนุนตรงนั้นเลย ครูที่สอนก็ไม่ได้พัฒนา ไม่ได้ให้สวัสดิการเขา ไม่ได้พัฒนาตรงนั้นเลย เพราะฉะนั้น ก็ย้อนกลับมาที่ว่า เด็กเวลาที่เรียนก็ไม่ได้อยากเรียน เพราะครูสอนไม่ดี ที่ครูสอนไม่ดีเพราะไม่มีแรงจูงใจ ดำราอะไรก็น่าเบื่อ ฉะนั้นเป็นไปได้ไหม ที่จะเสนอว่า น่าจะใช้สื่อทีวีตรงนี้ที่มันเร้าใจ มีทั้งภาพและเสียง เคลื่อนไหวได้ช่วยให้เป็นประโยชน์ รัฐเองคงจะต้องลงทุนตรงนี้ โอเค เราส่งเคเบิลทีวีไปตามโรงเรียน เพราะช่วงนั้น เป็นช่วงที่เด็กจะอยู่ในโรงเรียนมากที่สุด แล้วเขาจะมีโอกาสพูดคุยกันเป็นกลุ่ม การดูทีวีคนเดียวไม่สนุก ต้องดูแบบรวมหมู่ แล้ววิจารณ์กัน ขนาดหนังวิดีโอเอ็กซ์ก็ยังดูเป็นกลุ่ม ดูคนเดียวไม่มันส์ ดูเป็นกลุ่มแล้วมีการวิจารณ์กันอีก เท่าที่สัมผัสมานะคะ เด็กจะหาว่าตัวเอง ต้องดูเป็นกลุ่ม ถ้าอย่างนั้นจะปลอดภัยมาก เพราะมีการวิจารณ์ ถ้าดูคนเดียวก็จะฟุ้งซ่านได้มาก แต่ถ้าดูเป็นกลุ่มโอกาสที่จะแยกแยะก็จะดี สมมติว่าถ้าเราทำได้ในชั้น ถ้าเราสามารถเอาสื่อทีวีซึ่งเราบอกว่านี่คือสื่อที่เร้าใจที่สุด ดำราก็ไม่ไหว มันแห้งไป จะใช้คนสอน ครูก็ยากที่จะพัฒนาให้มีความทั่วถึงแก่กาจไปหมด จึงน่าที่จะพิจารณาว่าเอาทีวีเข้าไป สร้างรายการเพื่อเด็กขึ้นมา ซึ่งแน่นอนต้องคิดว่า เด็กคือมนุษย์ธรรมดา ไม่ใช่เด็กนี่คือประหลาดแล้วต้องมีกรอบ เพราะรายการส่วนใหญ่มักสร้างกรอบให้เด็ก คือ ต้องดูอย่างนี้ ที่จริงแล้วต้องนึกว่า เด็กก็เป็นมนุษย์ธรรมดาจริงๆ มีอารมณ์ และความรู้สึกที่อยากจะดูที่มันเข้าไปในลักษณะที่มนุษย์ทั่วไปเขาสนใจกัน ก็สร้างเข้าไป ถ้าสมมติเราดูอย่างนี้ได้แล้วละก็ เราแค่เอาครูไปนั่งในห้องแล้วก็วิพากษ์วิจารณ์ เหมือนอย่างที่เราดูทีวีที่บ้าน เราก็จะวิจารณ์แล้วก็ สอนลูกไปด้วย เพราะฉะนั้นแทนที่พ่อแม่ซึ่งไม่มีเวลาให้ลูกอยู่แล้ว หรือบางทีลูกดูทีวี แม่ก็นอนหลับ พ่อก็นอนหลับอยู่ ไม่ได้พูดคุยกัน แต่ช่วงเวลาที่เขาอยู่ในโรงเรียน เราน่าจะใช้เวลาช่วงนี้ให้เป็นประโยชน์ ถ้าเราใช้เคเบิลทีวีในวิชาต่างๆ ในรูปแบบต่างๆ อาจจะมีคุณทองขาวช่วยเขียนบทให้ ตรงนี้ตอนละ 7 พันนะคะ เขียนบท คือบทอะไรก็ได้ วิชาเกี่ยวกับเรื่องอะไรต่างๆ แต่ว่าเราใส่บทเกี่ยวกับการวิจารณ์ แล้วคุยกัน ดิฉันคิดว่า อันนี้ เด็กน่าจะสนใจมากกว่า คือแทนที่จะดูหนังสือ ครูก็หน้าเก่า ก็ดูทีวีไปแทน ซึ่งดิฉันจำได้ว่าสมัยก่อนที่ยังเด็ก พอ

มีรายการของกระทรวงศึกษา มีการสอนภาษาอังกฤษ ฝรั่งเศส นี่เป็นชั่วโมงที่เรามีความสุขมาก แล้วเราก็ไปนั่งฟัง แล้วก็ฟังเสียงตามสาย แต่เสียงเท่านั้นก็เป็นชั่วโมงที่เรามีความสุขมาก เพราะฉะนั้นถ้าเราทำอย่างนี้ได้ ทำไม่ถึงจะต้องไปลากเอาทีวีฟรีทีวี ซึ่งเป็นธุรกิจ แล้วจริงๆ เด็กก็ไม่ค่อยมีเวลาเท่าไร เอาเข้ามาใช้ในระบบเพื่อจะสร้างเด็ก คิดกันคิดว่าเป็นไปได้ยาก แล้วก็มืออยู่อย่างจำกัดช่อง มันก็มืออยู่แค่นี้เอง เห็นไหมคะ ช่อง 7 เดียวนี้ก็เริ่มแปรแล้ว ไม่สามารถจะออกรายการที่จะเป็นประโยชน์แก่การศึกษาได้อย่างเต็มที่แล้ว เพราะเขาก็บอกว่า เขาจะต้องอยู่รอด เพราะฉะนั้นถ้าทำอย่างนี้ เราส่งเคเบิลทีวีเข้าไปไม่ได้หรือ ด้วย การผลิตอย่างเช่น การศึกษานอกโรงเรียน ผลิตขึ้นมาแล้วส่งไป แต่ว่าอันนี้ต้องลงทุน เคเบิลทีวีว่าที่จริงแล้วมันก็ไม่แพงมากเท่าไร ถ้าเทียบกับสิ่งที่เราจะได้ หรือเทียบกับการที่เราจะต้องผลิตครูจำนวนมากออกมา ในขณะที่เดียวกันก็คิดว่าคงจะลดปัญหาเรื่องที่ว่า เราขาดแคลนครู แล้วใช้สื่อมวลชนให้เป็นประโยชน์ เพราะโดยลักษณะของสื่อมวลชนเอง มันเป็นตัวที่มีรูปแบบโดยเฉพาะทีวีนี้มันเข้าใจ ฉะนั้นดิฉันอยากเสนอประเด็นนี้เอาไว้ว่า เราคงพยายามลากเอาทีวีเสรีคือดูกันเต็มที่ หรือทีวีที่ใช้ผูกอยู่กับธุรกิจ แล้วก็ต้องคำนึงถึงคนดูซึ่งเป็น mass แล้วก็ลากเข้ามาผูกไว้กับเด็ก ซึ่งเราก็ต้องการมุ่งประเด็นอีกอย่างหนึ่ง ซึ่งคงจะยาก ช่วงเวลาที่ยาก ช่วงเวลาที่ถ้าจะทำได้ คือกลางวัน ซึ่งเด็กอยู่ที่โรงเรียน แล้วทำไมไม่เอากลางวันที่เด็กอยู่ที่โรงเรียน ตรงนั้นมาใช้ประโยชน์ล่ะ โดยการใส่เคเบิลทีวี ไม่อย่างนั้นเด็กก็จะหันกลับไปดูรายการของผู้ใหญ่ หรือว่า ช่วงเวลาที่เขาดูก็คงจะไม่ใช่ว่าช่วงเวลาที่เหมาะสม

ดร. กาญจนา ขอบคุณาจารย์อรุณีประภาภามาแนะนำ อันนี้จะเป็นประเด็นที่จะเอาไปคุยกันในรายละเอียดให้มากยิ่งขึ้นในกลุ่มย่อยคือ อาจารย์อรุณีเสนอไว้ใน 2-3 เรื่อง เรื่องแรกก็คือว่า เราจะพยายามปลดปล่อยเงื่อนไขทางด้านเศรษฐกิจ มิติทางเศรษฐกิจที่เข้ามาบังคับทีวีได้อย่างไร รายการเด็กนี้ก็จะไปหวังพวกเอเยนซีโฆษณาในวันนี้ยังไม่ได้ ต้องรอให้เขามีสำนึกมากกว่านี้ต่อสังคม เพราะว่าตอนนี้เขายังต้องอยู่รอดอยู่ อาจจะต้องเป็นรัฐ อาจจะต้องเป็นมูลนิธิ อาจจะต้องเป็นผู้ปกครองเอง หรือผู้มีจิตกุศลทั้งหลายเข้ามาช่วยรับผิดชอบในด้านนี้ นี่ก็เป็นประเด็นที่ 1

ส่วนประเด็นที่ 2 คือ อาจารย์อยากจะให้แยกทีวีที่เป็นแบบที่เราใช้กันสำหรับ mass ว่าอันนี้จะเป็นอันที่เราไปใช้กับรายการเด็กคงจะยาก ต้องแยกออกมา ที่จริง การ

ใช้แนวคิดสื่อมวลชนเพื่อการศึกษา เราเคยคิดทำกันในเมืองไทย แต่ส่วนใหญ่เราบก
ห้องเรียนไปไว้ในทีวี ผลก็ปรากฏว่า เมื่อห้องเรียนอย่างไรก็ไปเบื่อกันในทีวีอย่างนั้น
แต่แย่ยิ่งกว่า เพราะตอนนี้นักเรียนมี remote ไม่เหมือนในห้องเรียน เพราะฉะนั้นส่วน
ใหญ่ก็มักจะไม่ค่อยประสบความสำเร็จ

อาจารย์เสนอในทางกลับกันว่า เอนักสอนนั้นแหละให้เขาเข้ามาทำรายการ
และก็เวลาไม่ใช่เอาไปไว้ในที่บ้าน เวลาถ่ายทอดลงไปในทีวีที่โรงเรียน เป็นการรุก ไขกลับ
กันกับรูปแบบเก่าที่เราเคยใช้ ให้เด็กมีโอกาสดูกันเป็นกลุ่ม อันนี้จะเป็นแนวคิดที่
ตอนบ่ายจะคุยกันว่าบ้านเราจะทำอย่างนี้ได้หรือเปล่า มีท่านอื่นอีกไหมคะ

คุณเข้มทอง จากมูลนิธิเพื่อการพัฒนาเด็ก มูลนิธิคงไม่สามารถไปประมูลราย
การทีวีได้ หรือถึงไปประมูลได้นะคะ คุณทองขาวก็คิดว่าคงจะเจ๊ง เพราะมูลนิธิก็คง
จะคล้ายๆ กับราชการคือ ทำอะไรแล้วไม่น่าสนใจ แต่สิ่งที่เรามีอยู่คือ เราอยู่ใกล้ชิด
เด็กอย่างของมูลนิธิเพื่อการพัฒนาเด็กนี้ เรามีโครงการส่งเสริมสื่อมวลชนเพื่อเด็ก และ
ทำงานเกี่ยวกับสื่อสำหรับเด็กมาตลอด สิ่งที่เห็นคือ สังคมของเราทุกระดับเลย ตั้งแต่
ครอบครัว โดยส่วนใหญ่ขึ้นมาถึงโรงเรียน สังคม รัฐบาล ยังไม่ค่อยตระหนักถึงอิทธิ
พลของสื่อ โดยเฉพาะโทรทัศน์ที่มีต่อเด็ก หลายครั้งที่เราพยายามรณรงค์ออกไป ซึ่ง
ไม่ค่อยเกิดผลเท่าไร เราเคยต่อต้านรายการมวปลำห้วยทางโทรทัศน์ เขาก็ถามบอก
ว่าเอาผลวิจัยมาชี้ว่าทำให้เด็กเกิดความรุนแรงอย่างไร เราก็ไม่มีข้อมูลอะไรที่จะไปยื่น
ยัน แม้แต่พ่อแม่เอง ตรงนี้ก็ยากมากเวลาที่จะทำงานที่จะดึงมาพูดเรื่องอิทธิพลของ
โทรทัศน์ เพราะปัญหาด้านอื่นๆ รุมเร้ามากกว่า และชัดเจนมากกว่า โดยเฉพาะใน
เรื่องเศรษฐกิจ เพราะฉะนั้น จุดหนึ่งคือเราจะทำอย่างไรจึงจะทำให้เกิดกระแสในเรื่อง
นี้ว่า โทรทัศน์มีอิทธิพลต่อเด็กในเรื่องของการเรียนรู้ หรือเรื่องพฤติกรรมอะไรต่างๆ
งานวิจัยในส่วนนี้เรายังขาดอยู่เยอะ อีกส่วนหนึ่งที่สะท้อนถึงความไม่ตระหนักในอิทธิ
พลของโทรทัศน์ในระดับนโยบาย ในระดับรัฐบาลประเทศเราก็คือว่า เราไม่เคยมีการ
วางแผนหรือมาตรการที่จะเอาโทรทัศน์หรือสื่อมวลชนมาเป็นประโยชน์ในการพัฒนา
เด็กและเยาวชน ตรงนี้ไม่เคยมี เราก็ทำให้กระแสต่างๆ เป็นไปตามทิศทางของธุรกิจ
หรือของใครก็ตามที่จะใช้ประโยชน์ในเรื่องนี้ แล้วเขาก็ไปได้ไกล ไปอย่างรวดเร็วมาก
แต่เราไม่มีแผน ไม่มีทิศทางเลยที่จะเข้าไปดึงประโยชน์จากตรงนี้ในเรื่องที่จะส่งเสริม
หรือสนับสนุน ถ้ารัฐไม่มีปัญญาที่จะลงทุนเอง เราจะเข้าไปกระตุ้นหรือส่งเสริม

อย่างไรเพื่อให้มีการวางระบบที่จะเอาโทรทัศน์มาเพื่อการพัฒนาเด็กได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะในเรื่องการศึกษา ซึ่งค่อนข้างเห็นด้วยกับท่านอาจารย์ที่ว่า เราไม่สามารถที่จะทำทันได้แล้ว สู้ในเรื่องของอิทธิพล ไปห้ามหรือ ไปจำกัดกรอบขอบเขต หรือในเชิงปริมาณนี้ก็ทำไม่ได้ ทำอย่างไรถึงจะเอาหนามขอกเอาหนามบ่ง ใช้กระแสหรือความเจริญเติบโตทางด้าน เทคโนโลยีี่ตรงนี้ให้มาเป็นประโยชน์ในการพัฒนาเด็ก ซึ่งตรงนี้น่าจะมีการศึกษาวิจัย หรือมี การทดลองรูปแบบความเป็นไปได้ที่จะเอาโทรทัศน์มาเป็นตัวสร้างผลกระทบในเชิงบวก ในโรงเรียนหรือว่าในครอบครัวต่างๆ ซึ่งในส่วนนี้คิดว่าน่าจะมีการศึกษาอย่างต่อเนื่อง และที่เราขาดอีกอย่างหนึ่งก็คือว่า สถาบันหรือองค์กรกลางที่จะทำหน้าที่ติดตามประเมินผลบทบาท และผลกระทบของสื่อที่มีอิทธิพลต่อเด็ก สถาบันที่มีพลังและมีการทำงานอย่างต่อเนื่อง การส่งเสริมสื่อมวลชนเพื่อเด็กนี้ เราได้พยายามทำตรงนี้ แต่เราไม่มีพลังพอ เป็นเพียง NGO เล็กๆ แล้วก็ทำงานได้ในระดับที่ไม่ส่งผลในวงกว้าง จึงคิดว่าน่าจะมีสถาบันที่มีอิทธิพลหรือมีอำนาจที่จะทำตรงนี้ ก็คิดว่า อยากจะให้มีการศึกษาว่า ใครจะทำหน้าที่ตรงนี้ได้

กับอีกอันหนึ่งก็คือว่า วัฒนธรรมของการใช้สื่อโทรทัศน์เพื่อการพัฒนาเด็ก ที่อาจจะมองได้ทั้งในระดับครอบครัว พ่อแม่จะดูโทรทัศน์กับลูกๆ จะวิพากษ์วิจารณ์ทำให้เด็กมีทักษะในการวิเคราะห์แยกแยะได้อย่างไรบ้าง โรงเรียนจะอย่างไรและเด็กจะเป็นอย่างไร ในส่วนของมูลนิธิเราสนใจแนวคิดเรื่องสื่อมวลชนศึกษา พยายามผลักดันและทดลองรูปแบบในเรื่องที่จะให้เด็กมีภูมิคุ้มกัน ทนรู้เท่าทันตรงนี้ โครงการสื่อมวลชนศึกษา ซึ่งได้แจกเอกสารไปสำหรับผู้เข้าร่วมสัมมนาแล้ว ก็อยากจะฝากประเด็นนี้เป็นอีกหัวข้อหนึ่งว่า ในสังคมของเรา เราจะริเริ่มเรื่องนี้ได้อย่างไร ขณะที่ต่างประเทศเขาเริ่มเมื่อ 40 ปีมาแล้ว บางประเทศเขาจะอยู่ในระบบโรงเรียน และในการเรียนการสอนแล้ว ก็จะขอฝากไว้ตรงนี้ เพราะตอนบ่ายคงไม่มีโอกาสที่จะร่วมสัมมนาด้วย

ดร. กาญจนนา สิ่งที่คุณเข้มพรเสนอมานี้ ก็คล้ายๆ กับรูปแบบการทำงานของเราวันนี้ คือ การร่วมมือกันระหว่างสถาบันทางด้านวิชาการ ผู้ที่อยู่ในวงวิชาชีพ ผู้ที่ทำงานเกี่ยวข้องกับด้านเด็กที่มาร่วมมือกันเพื่อหลายๆ อย่าง ดังที่อาจารย์นันทวันได้พูดเอาไว้ว่า เมื่อทำการวิจัยเสร็จแล้ว นอกจากจะสร้างองค์ความรู้ในสถาบันวิชาการเอง ก็ยังเพื่อนำไปประยุกต์ใช้ประโยชน์ได้จริงๆ รวมทั้งให้ข้อเสนอแนะสำหรับ

รัฐบาลด้วย รัฐบาลนี้ก็ไม่อยากเรียกร้องท่าน แต่ท่านจะประคองให้ตัวรอด 4 ปี ท่านก็
แบ่แล้ว ท่านไม่มานึกถึงเราหรอก เพราะฉะนั้นถ้าเราอยากได้อะไรก็ต้องบอกท่านเลย
ว่าจะเป็นอย่างไร ตรงนี้ดิฉันอยากจะขอจบรายการวันนี้แค่นี้ แต่ว่า อยากจะเล่าเรื่อง
ให้ฟังสักนิดหนึ่งคือ เมื่อคืนนี้ ก่อนมานี้ ดิฉันทำการบ้าน อ่านเรื่องตัวเองสักนิดหนึ่ง ก็
ได้อ่านเรื่อง 2 เรื่อง เรื่องแรกคือ เป็นข่าว จำไม่ได้แล้วว่า อ่านหนังสือพิมพ์ หลายเล่ม
เป็นข่าวเล็กๆ ที่บอกว่า ในกรุงนิวเคลลี มีผู้หญิงอินเดียคนหนึ่งอยู่ในแฟลต สูงๆ
หลายๆ ชั้น รำคาญทีวีมากเลยกะ ว่ามันเหลวไหล ไร้สาระ แกก็ทนไม่ไหวแล้ว ก็เลย
หยิบเครื่องทีวีแล้วก็ทุบทิ้งลงมา ชาวบ้านที่อยู่ในแฟลตเดียวกันนั้นก็ออกมาดูกันใหญ่
ว่า มันเกิดอะไรขึ้น แกก็กระโดนบอกว่า เมื่อเหลือเกิน ไม่มีรายการอะไรดีๆ ดู เลยโยน
ทีวีทิ้ง สักประเดี๋ยวหนึ่ง ก็มีแม่บ้านอีกหลายคน และอีกหลายครอบครัวที่กลับไป แล้ว
ก็เอาทีวีทุบทิ้งลงมาบ้าง แล้วก็หลังจากนั้นก็มีการไปติดตามผล เขาก็บอกว่า รู้สึกว่า
สภาพชีวิตของเขาดิฉัน ครอบครัวเรามีเวลาคุยกันมากขึ้น อันนี้เป็นเรื่องหนึ่ง

เรื่องที่สอง ดิฉันก็อ่านจากอาจารย์ เจตนา นาควัชร ซึ่งวิจารณ์ว่า คนไทยไม่
ค่อยสนใจอะไร จะดูแต่ละครทีวีไร้สนิยม คนพันธุ์ใหม่ ไม่ใช่รุ่นใหม่ ไม่สนใจเรียน
หนังสือหนังสือหา อยากจะได้แค่ปริญญากับเงิน เพราะฉะนั้น อาจารย์ก็เสนอว่า ปิดทีวี
สัก 2-3 ปีนั้นแหละ เหมือนปิดป่านะกะ แล้วทุกอย่างในสังคมไทยจะค่อยๆ ดีขึ้น
เพราะฉะนั้น คุณทองขาว คุณสันติ ต้องมาช่วยกัน อย่าให้เกิดเหตุการณ์อย่างใน
นิวเคลลี และอย่าให้ข้อเสนอของอาจารย์เจตนา นี่เป็นจริง เพราะว่า หลายๆ ล้าที่ได้
มานั้นจะหมดไปนะกะ อันนี้พูดไว้เล่นๆ ก่อนทานอาหารกะ เดี่ยวเจอกันตอนบ่าย

อาจารย์ก้องแก้ว เจริญอักษร คือในตอนบ่ายจะไม่อยู่ ก็เลยอายใจ รู้สึกว่ามาแล้ว
เอาประโยชน์ฝ่ายเดียว ดิฉันฟังแล้วทั้งหมดนี้ ก็เลยมานึกถึงคำสองคำ ว่าขณะนี้เรากำลัง
โลกาภิวัตน์ ใช่ไหมกะ แล้วก็เลยนึกถึงคำอีกคำคือคำว่า Reengineering นี่ มันก็คือ
เรื่องของการทำอะไรให้ครบวงจร เราพูดถึงปัญหาว่าผู้รับสารกับผู้ส่งสาร เรามีปัญหา
อย่างที่ว่าอาจารย์กาญจนาพูดอยู่แล้วว่า ผู้รับสารก็ดูอยู่แต่เรื่องน้ำเน่า ผู้ส่งสารก็บอกว่า ก็
ทางฝ่ายคนดูชอบน้ำเน่าก็ต้องให้น้ำเน่า ก็วนเวียนกันอยู่อย่างนี้มาตลอด ก็เลยเข้าใจว่า
มันอาจจะเป็นไปได้ไหมว่า ธรรมชาติมนุษย์เรานี้ ความรู้สึกจะฝังตำ ลงตำในเรื่อง โดย
เฉพาะเอาให้ตรงเป้าว่า ในเรื่องของเพศนี้ มันธรรมดาอยู่แล้ว เพราะฉะนั้น ชีวิตที่เรามี
ปัญหานี้ ก็เพราะเรื่องเพศอันดับหนึ่ง นี่คือธรรมชาติของการรับข้อมูลทีไปในเรื่องทาง

ด้านต่ำ มันก็เป็นธรรมดา แล้วทีนี้ก็มาเรื่องของผู้ส่งสาร ถ้าเราจะบอกว่า ก็ต้องทำตามใจผู้รับสารก็ต้องให้ตัวนี้ แล้วยังเรื่องของเงินเข้ามาอีก ไม่มีอิสระที่จะทำอะไรได้เองโดยลำพัง ถ้าเป็นเงินของฝ่ายผู้ว่าจ้าง เมื่อเป็นอย่างนี้แล้ว ใจตัวที่ท่านอาจารย์จรรยาพูดถึงตัวคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม ทั้ง 3 ตัวนี้ ต้องให้เข้าใจว่า มันคนละตัวกัน อันนี้เราก็ยังไม่เข้าใจจนบัดนี้ ก็เข้าใจไม่ได้อยู่ดี เพราะว่ามันไม่ค่อยจะมีโอกาสแทรกเข้ามาให้เข้าใจ เมื่อเป็นเช่นนี้ เมื่อเรารู้ว่าธรรมชาติของเรานี้ มันมีทั้งบวก และลบ อันตัวใฝ่ต่ำ กับตัวใฝ่สูงมันมีอยู่ ในเรื่องของการทำงานนี้ เราก็พูดกันอยู่เสมอในเรื่องของการสร้างสรรค์ ก็ถ้าอย่างนั้น คิดฉันอยากจะให้กำลังใจว่า เราก็ต้องต่อต้านอยู่ดีแหละ เพราะว่ามันหนีไม่พ้นทั้งเรื่องในครอบครัวของเราเองด้วย เรามานั่งทำอะไรเพื่อเงินก็ตาม แต่เสร็จแล้ว เราก็หันกลับมาพูดถึงเรื่องในครอบครัวอย่างคุณทองขาวพูด ทุกคน คิดฉันว่ามีปัญหาหมด ในเรื่องว่า แล้วเราจะทำอย่างไรกับครอบครัวของเรา เราก็ต้องมาช่วยในเรื่องของการสร้างสรรค์นี้เอง ในเรื่องของการสร้างสรรค์ก็คือ ชั้นแรกๆ ชั้นพื้นฐาน ในขณะที่เราทำอย่างอื่นไม่ได้ เราทำได้อย่างเดียวก็คือว่า เราจะต้องหักห้ามตัวธรรมชาติใฝ่ต่ำ ใจตัวนี้มีโซ่มาเทศน์อะไรกันตรงนี้ แต่หมายถึงว่า เราจะทำอย่างไรในเรื่องของการเสนอนี้ ที่จะให้ใจตัวธรรมชาติใฝ่ต่ำนี้ให้มันน้อยลง แม้กระทั่งในเรื่องการเขียนนวนิยาย ตัวคิดฉันเองก็ยังคงมีใจเรื่องที่เราสอนธรรมะในหนังสือของเรา ที่จะให้เด็กเข้าใจในตัวคุณธรรมอะไรที่ว่านี้ เรายังจะต้องมีเรื่องหญิงชายเป็นคู่รัก อะไรอย่างนี้ใส่เข้าไป นั่นก็คือว่า เราให้น้อยที่สุด และในทางที่ออกไปในทางสร้างสรรค์ได้ว่า เขาไปเป็นคู่รัก และเขาก็จะต้องไปเป็นครอบครัว แต่ใจตัวการเป็นคู่รัก เด็กก็ชอบใจที่จะอ่าน แล้วก็มาถามว่า แล้วใครจะแต่งงานกับใคร อะไรแบบนี้ นี่ก็คือตัวที่เราทำได้ ถ้าเผื่อเรา ไม่ไปตามใจผู้รับสารถึงขนาดที่ว่า ให้เลยเถิดกันไป ก็ถือว่าในขั้นต่ำๆ คือทำใจตัวธรรมชาติที่จะลงมาสนใจในเรื่องเพศให้เป็นไปในทางที่ดีงาม และถ้าทำได้ยิ่งกว่านั้น ก็คือว่า ตัวส่งเสริมธรรมชาติใฝ่สูง เมื่อก็ ใฝ่ต่ำ ตัวนี้คือใฝ่สูง เราส่งเสริมตัวนี้ ทีนี้เมื่อมาพูดถึงการใฝ่สูง ถ้าเราจะส่งเสริมกันให้เป็นตัววิชาการ มันก็จะต้องกลับมาที่โรงเรียน ถูกต้องที่โรงเรียนกำลังมีปัญหา คิดฉันจะไม่พูดในที่นี้ เพราะว่าอยู่ฝ่ายโรงเรียนด้วย ครอบครัวก็มีปัญหา เพราะว่า ต้องออกไปทำมาหากิน แล้วทางฝ่ายผู้ส่งสารจะพูดถึงว่า ครอบครัวกับโรงเรียนต้องช่วย แต่ฝ่ายผู้ส่งสารจะทำอะไรได้บ้าง ผู้ส่งสารก็ทำอย่างที่ว่าเมื่อก่อนหนึ่ง หรืออย่างมูลนิธิก็บอกว่า ทำไม่ได้

ต้องเจ๊งแน่ๆ นะคะ อันนี้ ก็เมื่อเหลือทางธุรกิจนั้นแหละ เพราะขณะนี้ธุรกิจครองโลก การศึกษาของเราขณะนี้ ประชุมหาที่จะมุ่งเรียนวิชาทางด้านบริหารธุรกิจกันทั้งนั้น พวกนักวิชาการมีฝีมือทั้งหลาย วิศวะทั้งหลาย ก็ไปเรียนทางด้านธุรกิจกันทั้งนั้น เสร็จแล้วก็ต้องไปอย่างที่คุณทองขาวว่า สู้อย่างพวกที่ไม่ต้องเรียนอะไรเลยก็ได้ เรา ก็มานั่งชี้แนะทางที่จะออกไปจากเรื่องของการจะทำให้สังคมมันมาได้ อีตงนี่ดิฉัน ว่า ก็ต้องกลับมาทางนี้ เดี่ยวจะบอกว่า อ้าวแล้วกลับโยนมาที่ผม ไม่ใช่หรอคะ เราหมายถึงว่า พวกเราทุกคนนี้ช่วยได้ เรามีกำลังใจกันที่ว่า เราอยู่ในครอบครัว เรา ก็สร้างธรรมชาติอันนี้ให้ดีขึ้น โรงเรียนก็ต้องทำในตัวนี้ ให้อัตว์ไฝรู้ทั้งทางโรงเรียนก็ กำลังทำ ในเรื่องของการสอนให้คิด วิเคราะห์นี้ เราเริ่มสอนกันมากขึ้นแล้ว แม้ใน เรื่องของทีวี ดิฉันก็ได้เห็นในรายการ ตั้งแต่รายการของเหตุการณ์บ้านเมือง สนทนา ประชาชน อะไรนี่นะคะ ตอบคำถามประชาชน หรืออะไรนี่ ของรายการเวทีชาวบ้าน มองต่างมุม อะไรพวกนี้ จะเป็นรายการที่จะมาช่วยสร้างความคิดสร้างสรรค์ ช่วย สร้างการไฝรู้ไฝเรียน การวิเคราะห์ การแยกประเด็น อันนี้จะเข้ามา ขอบุคเท่านั้นก่อน นะคะ และก็ขอแถมอีกนิดนึง รายการเป่าปุ้นจิ้นนี่ก็เป็นรายการหนึ่งค่ะ ในขณะที่เรา วิเคราะห์ประเด็นคดีของแต่ละคดีนี้ ให้อัตว์จินตนาการตรงนี้ที่ว่ามันขาดกันไปเพราะว่า มันบ๊อดยาว มันจะเข้ามาตรงนี้ เพราะถ้าเรามีเวลาพอที่จะวิเคราะห์ตามเขาว่า ใครผิด ใครถูก แต่ว่า ฟอรัมของมัน รูปแบบของมัน คือ ดัดหัวมัน มันเป็นเรื่องที่เราบื้อ หน่ายกันไปแล้ว แต่ในระหว่างนั้นแหละ เป็นเรื่องที่เราจะสอนการวิเคราะห์ ขอบุค กะ

พิธีกร ขอบุควิทยากรทุกท่าน เราคงจะรักษาเวลาเดิมไว้ ถึงแม้เราจะ late เราจะใช้เวลาทานอาหารเที่ยงประมาณ 1 ชั่วโมง แล้วกลับเข้ามาบ่ายโมงครึ่ง สำหรับ รายการในช่วงบ่ายซึ่งเป็นการสัมมนากลุ่มย่อยนั้น ดิฉันคิดว่าเราควรจะใช้เป็นการเปิด ฟลอร์อภิปรายใหญ่เลยนะคะ เพื่อที่ว่า ทุกคนจะได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันจริงๆ แล้วก็ประเด็นตั้งแต่เช้าจนถึงเวลานี้ก็คงจะขอฝากเอาไว้ แล้วก็เรามาคุยกันต่อ ขอเชิญ กะ

ภาคบ่าย พิธีกร หลายๆ ท่านคงจะโดนฤทธิ์ข้าวเหนียวมะม่วงเข้าไป ดิฉันเอง ก็โดนเข้าไปด้วย เพราะฉะนั้น ดิฉันคิดว่าเราคงจะต้องกระชับ และคิดว่า แม้ว่าตอนนี้ วงของเราเหลือน้อยลงจากเมื่อเช้า แต่หลายท่านที่ได้ไปแล้ว ได้ฝากประเด็นเอาไว้

หลายคนส่งโผเอาไว้ว่า ให้ช่วยพูดให้ด้วย อย่างน้อยก็แสดงให้เห็นว่า ทุกท่านที่มาตั้งใจที่จะมาร่วมกันแสดงความคิดเห็นกันจริงๆ เพราะฉะนั้น ในช่วงบ่ายนี้ เราก็เลยจะเป็นลักษณะเปิดฟลอร์ กว้างตรงนี้ แล้วคุยกัน ซึ่งเราอาจจะจบได้ก่อนเวลาที่กำหนดไว้ เพราะเชื่อว่า ประเด็นที่กำหนดไว้นี้ คงจะครอบคลุมพอสมควร

ดิฉันขอถือโอกาสสรุปประเด็นหลักจริงๆ ที่เรารวบรวมกันเมื่อเช้านี้สักเล็กน้อย อาจารย์นันทวัน อาจารย์กาญจนา หรืออาจารย์ศิริพร หรืออาจารย์ทุกท่าน คงจะช่วยกันเพิ่มเติม

เมื่อเช้านี้เราคุยกัน ในเรื่องรูปแบบการวิจัยโทรทัศน์ที่จะมีผลต่อการเรียนรู้ทางสังคม ก่อนข้างจะสรุปได้ว่า มีข้อเสนอแนะที่อยากจะให้มีการศึกษา คือทำวิจัยศึกษาตัวบ่งชี้ความสัมพันธ์ระหว่างสื่อมวลชนกับผู้บริหารให้มากขึ้น รวมทั้งศึกษากระบวนการเรียนรู้ของคนในสังคม ศึกษาเงื่อนไขในการถ่ายทอดพฤติกรรมการเล่นแบบต่างๆ และเน้นการวิจัยเชิงวิพากษ์โดยดูว่า มีเหตุ ปัจจัยอะไรมาเป็นตัวกำหนดบทบาทและเนื้อหาของสื่อด้วย แทนที่จะไปศึกษาในเชิงสำรวจดูความพึงพอใจของผู้บริหารอย่างเดียวในแง่ นั้น ในแง่ของวิธีวิทยา หรือวิธีดำเนินการวิจัยนั้น ก็มีการเสนอแนะว่าควรจะใช้วิธีประสานกัน ทั้งวิจัยเชิงทดลอง วิจัยเชิงสหสัมพันธ์ และการวิจัยเชิงภาคสนาม รวมทั้งทางฝ่ายผู้ปฏิบัติก็น่าเสนอว่า ถ้าจะมีการสร้างทฤษฎี หรืองานวิจัยที่เหมาะสมกับสังคมไทยจริงๆ โดยพิจารณาทั้งบริบททางด้านสถาบันของครอบครัว โรงเรียน ตัวสื่อเอง และดูภายใต้กระแสธุรกิจที่กำลังเป็นอยู่ทุกวันนี้ และมีผู้เสนอแนะในการอภิปรายว่า น่าจะพิจารณานำสื่อ หรือนำประโยชน์ของสื่อเข้ามาใช้ในโรงเรียน โดยเฉพาะ ที่เป็นสื่อเฉพาะ เช่น เคเบิลทีวี และพิจารณาในเชิงรูปธรรมในการใช้สื่อโทรทัศน์เพื่อเด็ก และพิจารณาว่า น่าจะมีสถาบันติดตามและประเมินผลการใช้สื่อโทรทัศน์เพื่อเด็กและเยาวชน

นี่คือข้อเสนอแนะทั้งหมดในรอบเช้าที่เราได้พูดคุยกัน ก็คงจะนำมาสู่รอบบ่าย ซึ่งก็ตั้งใจที่เราจะมีผู้ทำสื่อจริงๆ มานั่งกันอยู่ในที่นี้ด้วย เราก็คงจะนำไปสู่การคุยในรอบบ่ายว่า ท่านอยากเห็นแนวทางการวิจัย การศึกษาอะไรก็แล้วแต่ในลักษณะใดบ้าง ดิฉันก็คงมอบหมายตรงนี้ให้ ดร. นันทวัน ช่วยกรุณาสรุป ประเด็นที่เราจะคุยกันในช่วงสัมมนาในวันนี้ ซึ่งถ้าท่านเปิดแฟ้มที่แจกให้ หน้าสุดท้าย ได้มีการกำหนด

ประเด็นสัมมนากลุ่มไว้ ซึ่งก็คงไม่ใช่กลุ่มย่อยแล้วนะคะ เป็นกลุ่มใหญ่ใน 3 ประเด็น
ดิฉันอยากให้อาจารย์นันทวัน ได้กรุณาให้คำชี้แจงสักนิดหนึ่งค่ะ ขอเรียนเชิญ

ดร. นันทวัน ต้องขอขอบคุณนะคะ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ผู้เข้าร่วมสัมมนาที่ยัง
มีสปิริตอันรุนแรงอยู่ต่อไป เราจะพยายามรวบรวมมากที่สุดให้ใช้เวลาไม่เกิน 4 โมงเย็น
มีความรู้สึกว่ ในสถานการณ์ปัจจุบัน เรายังไม่ค่อยได้ภาพที่ชัดเจนพอ เลขอเหมือน
กับว่า เป็นเรื่องการกล่าวหาสื่อ และทางฝ่ายสื่อก็มีการแก้ตัว มันก็เลอูงวนกันไป
อย่างนี้ หากทางมาบรรจบกันยาก เพราะฉะนั้นจึงได้กำหนดประเด็นสัมมนาอ่อยไว้ 3
แนวทางด้วยกันโดยที่สรุปเขียนออกมาบนแผ่นใสได้ดังนี้คือ

(๑) สถานการณ์ ประเด็นปัญหาเกี่ยวกับสื่อโทรทัศน์ที่น่าสนใจนำมาศึกษา
วิจัย โดยพิจารณาในแง่ของบทบาทและผลกระทบของสื่อดังนี้

(๑.๑) เสนอแนะแง่มุมมองของแนวทางการวิจัยเกี่ยวกับบทบาทโทร
ทัศน์กับเด็กและเยาวชน ดูผู้รับสารเป็นหลักใหญ่

(๑.๒) การจัดลำดับความสำคัญของประเด็นปัญหาทางสื่อโทรทัศน์ที่
น่าสนใจ

(๒) แนวทางแนวคิดที่ควรนำมาเป็นกรอบในการวิจัยทั้งในเชิงองค์ความรู้
และการประยุกต์ใช้ในการผลิตรายการ

(๓) แหล่งเงินทุนสนับสนุน

แนวทางแรก ก็คือว่า อะไรที่เราคิดว่า มันเป็นประเด็นปัญหาที่มีความริบคว่นที่
จำเป็นที่จะต้องทำการวิจัย เราอาจจะแยกออกมาเป็น 2 ลักษณะ สำหรับลักษณะที่ 1
คือดูตัวสื่อเป็นหลัก หรือตัวการในเรื่องนี้ อย่างที่เมื่อเข้าพูดไปว่า ถ้าเราดูตัวสื่อเป็น
หลัก เราไปดูนโยบายของรัฐว่าออกมาชัดเจนในแง่ปฏิบัติมากน้อยแค่ไหน เพียงใด
โดยเราอาจไปดูกฎระเบียบ เราไปดูลักษณะและสถานภาพของการดำเนินงานโทร
ทัศน์ว่าสามารถจะช่วยเอื้อในการสร้างสรรค์ และจรรโลงสังคม หรือนำมาประยุกต์ใช้
เพื่อแก้ปัญหาคำคัญๆ ใให้กับสังคม จากนั้นเราก็ไปดูอุตสาหกรรมโฆษณา เราไปดู
ลักษณะ programming หรือ ผังการจัดรายการ นี่ถ้าเราจะทำวิจัยโดยดูตัวสื่อเป็นหลัก
เพราะเวลานี้เรายังได้ภาพไม่ค่อยจะชัดเจนนัก จึงดูเหมือนกับเป็นการกล่าวหาสื่อ และ
การแก้ตัวหรือแก้ข้อกล่าวหา กูงวนกันไปอย่างนี้ไม่จบสิ้น แต่ถ้าเรามาดูตัวผู้รับสาร
เป็นหลัก เรามาดูซิว่า อะไรตอนนี้เป็นประเด็นปัญหาใหญ่ ส่วนใหญ่แล้ว เวลาเราพูด

ถึงการใช้สื่อเพื่อการศึกษา呢 เรามักจะไปคิดแบบผู้ใหญ่ๆ คือ จะให้การศึกษา หรือสิ่งที่เราคิดว่า เด็กน่าจะรับ เพราะฉะนั้น เรากำหนดเนื้อหารายการโดยคิดแบบผู้ใหญ่ๆ โดยที่เราอาจจะยังขาดผลการวิจัยเป็นแนวทางว่า เด็กจริงๆ นั้นเขาต้องการอะไร โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในช่วงยุคปัจจุบัน การที่ปลูกจิตสำนึกให้เด็กรู้จักมีส่วนร่วมเกี่ยวกับปัญหาสังคมใหญ่ๆ ไม่ว่าจะเป็นปัญหาสังคมเกี่ยวกับโรคเอดส์ เรื่องการตัดไม้ทำลายป่า เรื่องของสภาพสิ่งแวดล้อม เรื่องปัญหาการแก้ไขการจราจร อะไรต่างๆ เหล่านี้ ที่จริงก็สามารถทำแล้วก็สอดแทรกเข้าไปในสื่อเสรี ซึ่งเวลานี้ก็มีอยู่จำนวนไม่น้อย หรือที่เขาเรียกกันว่า public service advertising อย่างเช่นโฆษณาของบริติชเอร์เนซี่ ที่ออกมาสอนให้เลิกพฤติกรรมทางสังคมอันไม่น่าพึงปรารถนาของคนไทยบางพวก ซึ่งนั่นก็เป็นในลักษณะหนึ่งที่ต้องการจะถ่ายทอดให้เด็กมีจิตสำนึก หรือว่า คำนึงถึงคุณค่าทางวัฒนธรรม เพราะฉะนั้น จริงๆ แล้ว สื่อที่เป็นสื่อเสรีก็มีเนื้อหาในเรื่องของการศึกษาอยู่ไม่น้อย แต่อาจจะไม่ได้เป็นการให้การศึกษาแบบโดยตรง อย่างที่นักวิชาการหรือนักการศึกษาใช้เป็นเกณฑ์ที่ใช้ในการพิจารณากัน เพราะฉะนั้น ถ้าเราจะไปมองดู ตัวสื่อในแง่ร้ายเสียทั้งหมด ว่าเป็นละครน้ำเน่า เป็นอะไรที่ไม่ช่วยสร้างสรรค์เลย เราก็อาจจะไปมีส่วนอื่นๆ ที่สอดแทรกอยู่เป็นส่วนที่ช่วยส่งเสริมผู้ดู เราก็จะไปมุ่งหน้าทำสื่อเพื่อการศึกษา เราอาจจะหลงทางไปจากตรงนั้น ซึ่งจริงๆ แล้ว ถ้าเราไปดูในเรื่องของตัวผู้รับสารแล้ว ควรที่จะมีการศึกษาวิจัยว่า เด็กต้องการอะไร แล้วเนื้อหาชนิดไหนบ้างที่เขาจะได้รับ โดยไม่ต้องเอาไปย่อยให้ลำบาก เพราะฉะนั้นที่พูดมาทั้งหมด ก็ต้องการให้เรามุ่งให้ความสำคัญกับการวิจัย และมีการใช้ผลการวิจัยมาประยุกต์ใช้เป็นพื้นฐานในการสร้างสรรค์รายการ อย่างเมื่อเช้านี้ คุณเข้มทองพูดเอาไว้ว่า เราจะทำอะไร เราจะไปกล่าวหาว่า สื่อให้แค่ความรุนแรง หรือเอาสิ่งที่ไม่ดีไปใส่หัวเด็ก มันก็เป็นการกล่าวหาที่กันไม่รู้จักรบจกกัน แต่ต้องพูดกันด้วยข้อมูลให้กันด้วยงานวิจัย เพราะฉะนั้น อันนี้ ในประเด็นที่หนึ่งก็เลยกำหนดว่า อะไรเป็นประเด็นปัญหาที่เราควรที่จะจัดลำดับความสำคัญของประเด็นปัญหาเกี่ยวกับการวิจัยในทางสื่อโทรทัศน์ ทั้งในด้านของตัวสื่อเอง หรือในด้านของผู้ส่งสาร และในด้านผู้รับสาร คือใครที่จะได้รับผลกระทบ และผลกระทบอะไรที่เราควรที่จะให้ความสนใจ ผู้ใหญ่สามารถได้รับผลกระทบมากกว่ากันหรือไม่ อยากให้เรามาพิจารณาร่วมกันเพื่อให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแง่มุมมองของแนวทางการวิจัยต่อไปในอนาคต และโดยให้มีการจัดลำดับ

ความสำคัญของประเด็นปัญหาที่ควรทำวิจัยก่อนหลัง จากนั้นก็จะลงไปสู่ประเด็นที่ 2 และที่ 3 ว่าแนวทางหรือแนวคิดใดที่เราน่าจะเอามาใช้เป็นกรอบในการวิจัย เวลานี้อะไรควรเป็นความสำคัญเบื้องต้นแรก ต้องการหาองค์ความรู้หรือต้องการนำไปใช้ในลักษณะการประยุกต์สำหรับการผลิตรายการ เพื่อสนองตอบความต้องการได้ตรงตามเด็กที่เป็นกลุ่มเป้าหมาย

ส่วนประเด็นสุดท้าย ที่ดิฉันเห็นว่ามีผลสำคัญอย่างยิ่ง นั่นคือแหล่งเงินทุนสนับสนุนค่ะ ไม่ใช่ทำวิจัยไปเหมือนกับว่านักวิจัยต้องทำตัว เป็นโสเภณีทางวิชาการ คือมีเงินทุนอะไรอยู่เราก็ต้องทำไปตามเงินทุนที่ให้ ตามแต่เขาจะให้เราทำเรื่องอะไร เพราะฉะนั้นตรงนี้ ก็อาจจะมีการพูดคุยกัน ระดมความคิดเห็นในแง่ดังกล่าว มันจะเป็นไปในลักษณะที่มีความสัมพันธ์กันทั้ง 3 ประเด็นค่ะ

พิธีกร ขอเรียนเชิญเปิดฟลอร์เลนนะคะ สำหรับประเด็นแรกที่ท่านคิดว่า อะไรควรเป็นประเด็นปัญหาเกี่ยวกับบทบาทสื่อโทรทัศน์ ที่คิดว่าจะหยิบยกขึ้นมาทำวิจัยได้บ้าง โดยเฉพาะทางท่านที่เป็นผู้ผลิตสื่อเอง น่าจะมองเห็นนะคะว่าจะเอาประเด็นอะไรมาใช้ในการศึกษาในการทำวิจัย

ผู้เข้าร่วมสัมมนา ความจำเป็นคือ อาจจะวิจัยในเรื่องอัตราประชากรเด็กในปัจจุบันนี้ ซึ่ง ใครๆ ก็บอกว่า เด็กเป็นทรัพยากรบุคคลที่สำคัญ แต่ในแง่ปฏิบัติจริงๆ แล้ว ก็มักจะมองข้ามความสำคัญของเด็กไปมาก และประชากรเด็กนี้เพิ่มจำนวนมากขึ้นทุกวัน คนแก่ก็ตายลงไปๆ อันนี้เราน่าจะวิจัยว่า มีความจำเป็นมากน้อยแค่ไหนในอัตราประชากรเด็ก กับ รายการโทรทัศน์หรือสื่อสำหรับเด็กที่ดีๆ คือเป็นสื่อที่มีอิทธิพลในทางดี แต่ผมมิได้เล็งผลเลิศว่า ต้องผลิตรายการโทรทัศน์เด็กที่ดีเลิศอย่างนั้นอย่างในต่างประเทศ ประเทศที่เขาพัฒนาที่รัฐบาลทำรายการโทรทัศน์เอง ผมไม่หวังถึงขนาดนั้น เพียงแต่ขอให้มียุทธการเด็กเพิ่มขึ้น มากขึ้นกว่าที่เป็นอยู่ ถ้าได้มีการวิจัยถึงความจำเป็น อัตราประชากรที่เพิ่มขึ้น กับจำนวนรายการโทรทัศน์เด็กที่มีอยู่ในทุกวันนี้ ก็น่าจะลองศึกษาดูนะครับ เพราะว่า มันเป็นส่วนที่ ถ้าดูกันผิวเผินแล้ว ก็บอกว่ามันพอเพียง อันนี้ยังไม่ได้วิจัย ซึ่งถ้าวิจัยแล้วก็คงจะมีอะไรดีๆ แค่นี้ครับ

อ. สุภาพร อันนี้ลองเพิ่มเติมนะคะ คือว่า ตอนนี้อย่างภาควิชาการสื่อสารมวลชน ใน final project ให้นิสิตทำลองทำรายการ แต่ไม่ใช่โทรทัศน์ เป็นวิทยุสำหรับเด็กแล้ว ก็ นิสิตเขาออกไปสำรวจออกมาแล้ว พบว่า ช่วงที่สื่อสำหรับเด็กหายไป (แต่การ

สำรวจนี้ไม่ได้ทำเป็นระบบมากนัก) เราพบว่า สื่อของเด็กที่ขาดหายไป คือ ช่วงของเด็กอายุประมาณ 8-11 ปี นี่เป็นส่วนที่หายไปเลยในตลาด เหมือนกับว่า โลกนี้ไม่มีคนกลุ่มนี้อยู่ เขาไม่รู้จัก พอถามเขาว่า เขาฟังอะไร ดูอะไรอยู่ เขาก็จะฟังหรือดูสื่อในลักษณะของกลุ่มอายุ 13 ปีขึ้นไป แล้วก็สนใจรายการที่สำหรับอายุแบบเด็กมากๆ ประเภท preschool ไม่ดู เพราะรู้สึกว่าเขาไป อย่างเช่นที่ สัมภาษณ์มา บางคนจะบอกว่า อ้อ ดูเป็นเพื่อนน้อง และนั่นคือ กลุ่มของเด็กกลุ่มที่ไม่มีสื่อของตัวเอง ถ้าดูตามวัยของเขาที่ออกทีวีเมื่อเช้า นี่ก็สิ่งที่พบ ที่นี้พอนิสิตเริ่มบอกเอาละ ที่นี้ พวกหนูเริ่มตัดสินใจไปแล้วว่าจะทำรายการให้เด็กกลุ่มนี้ฟัง ปรากฏว่า ปัญหาที่เจอสำหรับของคนที่ จะผลิตรายการ ก็พบว่า หนูไม่รู้จักรคนพวกนี้เลย ถามเขาว่า พวกนิสิตที่จะทำรายการนี้ เขาจะอายุประมาณ 18-19-20 ปี บอกว่า ไหนลองค่อยๆ ย้อนดูซิว่า เมื่อตอนที่ตนเอง อายุ 8-11 ปีคุณเป็นอย่างไร คุณคิดอย่างไร คุณชอบอะไร รสนิยมคุณเป็นอย่างไร คุณ เข้าใจโลกแบบไหน นึกไม่ออกจะออกเลย นั่นประการที่หนึ่ง

ประการที่สอง พอเขานึกเสร็จ พอลงไป test จับกับกลุ่มที่เป็นกลุ่มวัยนี้ ปรากฏว่า อาจารย์คะ ช่วงแค่ประมาณ 5 ไม่ถึง 10 ปี โลกเปลี่ยน ขนาดเขาอายุ 18 กับน้องตอนนี้ ก็ยังต่างกันเยอะเลย แสดงว่า ตรงนี้ ช่วงของการเปลี่ยนแปลงตรงนี้เยอะมาก เพราะฉะนั้น เด็กก็ลงไปค้นว่า มีงานวิจัยที่จะอธิบายได้ไหมว่า เด็กไทย ช่วงอายุ 8-11 ปี อยู่ในสภาพความต้องการเป็นอย่างไร มีวิธีคิดอย่างไร เข้าใจอะไรมากน้อย ขนาดไหน เขาก็บอกว่า หาได้ยากมาก มันเหมือนกับว่า งานวิจัยด้านหนึ่งในเชิงจิตวิทยา แม้แต่ตัวพฤติกรรมเอง หรือแม้แต่ว่า การเรียนรู้ที่ว่ามี คิดฉันคิดว่า เหมือนกับว่า มันหายไป ที่นี้ถ้าหากว่าเราจะทำที่บอกไว้ในแง่ของตัวผู้ผลิตรายการเอง จึงไม่แปลกที่เรามักจะใช้วิธีวางกรอบความคิด (ที่ดิฉันพบส่วนใหญ่) ก็คือว่า ที่เราวิเคราะห์กลุ่มเป้าหมาย จากกรอบความคิดของผู้ใหญ่ พยายามย้อนเท่าที่จะย้อนได้ แล้วก็พบว่า ล้มเหลว

อีกประการหนึ่ง คือเรามักจะพบว่า งานวิจัยที่มาสืบสนับสนุน หรือคำอธิบาย จำนวนไม่น้อยมักเพิกเฉยกับความแตกต่างของเด็กตามสถานภาพด้วย คืออธิบายเด็ก โดยใช้เรื่องวัยเพียงตัวเดียว โดยไม่เข้าใจ หรือไม่รู้ว่า เด็กคนนั้นเติบโตมาจากไหน จากบริบททางสังคมที่แตกต่างกัน แล้วก็มักจะมีกรอบตามแบบเด็กตะวันตกอยู่ก่อนข้างมาก คิดฉันพบว่า ตรงนี้ เราเจอตัวแปรเยอะมาก ที่นี้ ถ้านิสิตเขาจะควานหาตัวแปร

ได้ ก็เลยทำเป็นการทดลองกลุ่มเล็กๆ ขณะนี้เรายังไม่แน่ใจว่า ผลที่ออกมานี้ รายการเรา จะได้รับการตอบรับมากน้อยขนาดไหน แต่ได้ค้นพบอันหนึ่ง ที่หนึ่ง ก็คือ กำลังอยู่ใน ช่วงวัยที่ไม่อยากจะเป็นเด็กแล้ว และก็ยังไม่อยากจะทำอีกด้วย แต่ไม่อยากให้ใครมาชี้ ต้องทำโน่นทำนี่ ซึ่งนี่ก็เป็นข้อที่นิสิตเขาค้นพบ ที่สอดคล้องเลยก็คือ presenter คือ ปกติรายการเด็กพิธีกรก็มักจะชอบทำตัวเป็นเด็กหน่อมนม เจ๊าะแจ๊ะไปเลย หรือมี ฉะนั้นก็มาอีกแบบหนึ่งเลย คือมาแล้วสอนจัง คือย้ายจากครูมาอยู่หน้าทีวี เราเจอ 2 พวกนี้ เพราะฉะนั้น เขาไม่ชอบทั้ง 2 แบบนี้ กลายเป็นปรากฏว่า เขาชอบประเภทที่เป็น พี่อย่างเดิมนั้นแหละดีแล้ว และเขาก็ชื่นชมมาก ยิ่งเป็นพี่มหาวิทยาลัยแต่อย่างเดียวพอ แล้ว แอ๊ดเมื่อไหร่ พี่มา treat บอกว่า น้องอย่าทำอย่างนั้นอย่างนี้ นี่ก็เป็นที่เขา ทดสอบกันมา หมุนเปลี่ยนช่องทันที เขาไม่รู้หรือว่า บทตรงนั้นมันไม่ใช่อะไร แต่ เขาจะเลิกให้ความสนใจทันที พอเริ่มกลับมาดูแดนสนธยาอันใหม่ เป็นเหมือนไม่มี ตัวคน พอเริ่มเป็นมหัศจรรย์พันลึกทันทีก็จะเริ่มหันมาฟังใหม่ นี่เป็นอาการที่เราพบ หลังจากที่เรารายการไปทดสอบกับเด็ก อย่างนี้เป็นต้น มีความรู้สึก ว่า ลักษณะอย่างที่ว่า การเรียนรู้ หรือกระบวนการเรียนรู้ รสนิยม ความเข้าใจของเด็กในวัยที่มีตัวอธิบาย ต่างๆ ไม่ใช่แค่ช่วยอย่างเดียวนะคะ น่าจะเป็นงานวิจัยในพฤติกรรมของกลุ่มเด็กตรงนี้ ซึ่งน่าจะเป็นประโยชน์อย่างมากสำหรับคนที่ผลิตรายการต่อไปข้างหน้า ฉะนั้นมอง เห็นอันนี้เป็นเรื่องหนึ่ง ซึ่งเป็นความพยายามในการร่วมมือกับอาจารย์ที่สอนวิชา Audience Analysis นำเอาหลักวิชามาใช้ในการวิเคราะห์ผู้รับสารเฉพาะแต่ละกลุ่ม หลังจากที่เราไปโปรแกรมออกอากาศไปแล้ว เราก็ทำ post test ตามแล้ว จะได้ผลออกมาเป็น อย่างไรบ้าง แต่คิดว่าน่าจะมีงานวิจัยแบบนี้ออกมาเรื่อยๆ หรือว่า เด็กในชนบทกับในเมืองก็อาจจะแตกต่างกันได้ ซึ่งมันน่าจะมีส่วนที่อธิบายถึงสิ่งต่างๆ เหล่านี้ได้ และน่า จะเป็นตัวที่ช่วยให้กำลังใจกับคนที่เขาอยากจะทำรายการสำหรับเด็กมากขึ้นก็ได้ค่ะ

พิธีกร ก็ถ้าฟังจากอาจารย์ทั้ง 2 ท่านในรอบแรก ทั้ง 2 ท่านค่อนข้างจะเห็นตรง กันว่า น่าจะมีงานวิจัยในลักษณะที่วิเคราะห์ผู้รับสาร แยกกลุ่มกันไปเลย ให้เห็น สถานะและลักษณะของผู้รับสารกลุ่มนั้นๆ โดยเฉพาะเด็ก อย่างที่อาจารย์สุภาพว่า ซึ่งก็จะมีวัยแต่ละวัย ซึ่งก็จะต่างกันไปในารับสื่อ ซึ่งตรงนี้ที่ผ่านมามาเราอาจจะยังไม่มี หรือยังไม่ชัด หรืออาศัยกรอบของที่อื่นในการมาจับเป็นแนวทางก็ได้ ถ้าจะมองตรงนี้

เป็นข้อเสนอ ข้อแรกของประเด็นหัวข้อในการวิจัยที่เราน่าจะจับก็คือ การวิเคราะห์ลักษณะเฉพาะของผู้รับสารแต่ละกลุ่ม ก็คงจะได้ นะคะ

ผู้เข้าร่วมสัมมนา ค่ะ ดิฉันก็เห็นด้วยกับอาจารย์ทั้ง 2 ท่าน แล้วเมื่อที่ อาจารย์สุภาพรบอกว่า เด็ก 8-11 ปีนี้ รายการทีวีนี้ยังไม่มีใครทำเลย แต่เด็ก preschool ที่ทำกันนั้น ที่ออกมาก็ไม่มีคุณภาพ เพราะว่า อย่างการ์ตูนที่เด็กชอบ ถ้าไม่ใช่การ์ตูนวอลท์ ดิสนีย์แล้ว การ์ตูนของญี่ปุ่นรู้สึกจะเป็นการ์ตูนที่ให้การบู๊ล้างผลาญ และก็มีมากเกินไป ทำให้เด็กเกิดความก้าวร้าว เวลาที่ให้เด็กอนุบาลเล่นของเล่น ไม่ว่าจะเป็นของเล่นสร้างสรรค์อย่างไร เช่นพวกพาชี จิกโก้ หรืออะไรที่โง่ๆ ทั้งหลาย ปรากฏว่า เด็กจะใช้ขว้างปาเป็นอาวุธ โดยเฉพาะเด็กจะเล่นเป็นพระเอกและผู้ร้าย แล้วก็จะเอามาฟันกันโห้ะเห้ะ ซึ่งมันไม่ได้สร้างสรรค์อะไรเลย แล้วก็กลายเป็นว่า การ์ตูนนี่เป็นสื่อที่ทำให้ญี่ปุ่นขายของๆ เขาได้ ซึ่งมันไม่เป็นประโยชน์ต่อเด็กเท่าที่ควร ฉะนั้น การที่จะเจาะผู้ที่ใช้สื่อเหล่านี้ ก็ขอให้เน้นเด็กอนุบาลมากๆ เพราะว่าเด็กอนุบาลเป็นเหมือนกับผ้าขาว เราให้อะไรไป แกก็จะรับทั้งหมดเลย แกยังไม่มีการวิเคราะห์เลยว่าสิ่งไหนดี สิ่งไหนไม่ดี เพราะฉะนั้นจุดนี้จึงเป็นจุดที่สำคัญ แล้วก็การวิเคราะห์ตอนนี้ ก็มีนิสิตปริญญาโทของภาควิชาประถมศึกษา สาขาการศึกษาปฐมวัยกำลังสนใจที่จะวิเคราะห์รายการทีวีสำหรับเด็ก แต่ที่นี้ของเรา พอดูรายการออกมาแล้ว มันเป็นทั้งเด็กและเยาวชน และคลุมตั้งแต่ อายุ เรียกว่า แรกเกิด ไปจนถึงอายุ 18 ปีไปเลย ซึ่งไม่ได้เจาะตามกลุ่มอายุเหมือนกับที่ท่านอาจารย์จรรยาได้พูดไว้เมื่อเช้านี้ ฉะนั้น อันนี้จึงเป็นเรื่องที่สำคัญ และเห็นด้วยกับอาจารย์ทั้งสองท่าน

พิธีกร ถ้ามองดูในลักษณะนี้ คือ พอเราพูดถึงเรื่องการวิเคราะห์ผู้รับสาร ดิฉันไม่ทราบว่าเข้าใจถูกต้องหรือเปล่า ว่าเป็นการที่จะวิเคราะห์เพื่อที่จะนำผลนี้มาใช้ให้เป็นประโยชน์กับฝ่ายผู้ผลิต ใช่หรือเปล่าคะ เพราะเมื่อเช้านี้ เราก็พูดกันในรอบแรกแล้วว่า จริงๆ แล้ว เราน่าที่จะทำวิจัย เพื่อที่ผู้ผลิตเขาจะได้รับทราบ เพื่อที่จะได้นำไปใช้ในการพัฒนาปรับปรุงรูปแบบ เพราะฉะนั้น ข้อเสนอแรก คือ การวิเคราะห์ผู้รับสารนั้น จุดหนึ่งก็คือ เพื่อให้ผู้ผลิตได้ทราบว่า เราควรจะผลิตสื่ออย่างไร

ดร. จรรยา เนื่องจากจะไม่มีโอกาสได้อยู่จนกระทั่งเสร็จนะคะ ก็เลยต้องขออนุญาตลองคิดดู เพิ่มเติมจากที่พูดเมื่อเช้าอีกสักนิดหนึ่งนะคะ ดิฉันคิดว่า ประเด็นหัวข้อที่เราจะทำการวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนโยบายของรัฐต่อมวลชนที่จะมีผลกระทบต่อการ

พัฒนาประเทศ และการบริโภค “สาร” สื่อแต่ละประเภท ของคนแต่ละกลุ่มเป็นอย่างไร และมีความเกี่ยวข้องกับกระบวนการเรียนรู้ทางสังคมและพฤติกรรมมนุษย์อย่างไรบ้าง วิธีการนำเสนอ “สาร” โดยเฉพาะรูปแบบและการใช้ภาษาทางทีวีช่วยตกย้ำให้ “สาร” นั้นมีอิทธิพลอย่างไรต่อเด็กๆ วิเคราะห์ความหมายแฝง หรือนัยยะที่สื่อไปยังกลุ่มเป้าหมายที่มีการตีความหมายต่างกันไป สื่อทำอะไรออกมา โดยอาจไปดูที่จิตสำนึกของผู้ให้สาร ประเด็นอื่นที่น่าสนใจคือ การทำวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยต่างๆ ที่ส่งผลกระทบต่อระบบการจัดการในการผลิตสื่อโทรทัศน์ในระดับชาติ การศึกษาในแง่โครงสร้างของรัฐในเชิงธุรกิจที่มีต่อสื่อมวลชน รวมทั้ง การวิจัยเชิงทดลองให้มีทีวีเสรีทำการผลิตรายการที่มีคุณภาพสำหรับเด็ก โดยการทำวิจัย R & D

ผู้เข้าร่วมสัมมนา ผมขอเพิ่มเติมในประเด็นของการวิจัยสื่อสักหน่อย คิดว่าตอนนี้เรายังขาดการวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยต่างๆ ในเรื่องของบุคลากร ที่ส่งผลกระทบต่อระบบการจัดการและการผลิต บุคคลในราชการทีวีระดับชาติ เป็นการวิจัยในแง่โครงสร้าง มีการปรับตัวภายใต้กระแสธุรกิจปัจจุบันอย่างไร หรือมีการปรับตัวไปเองตามธรรมชาติ ทั้งนี้เพื่อให้ข้อเสนอแนะกับรัฐ

ผู้เข้าร่วมสัมมนา ดิฉันก็อยากจะตั้งคำถามสำหรับการ rating ของแต่ละรายการ ซึ่งมักจะมีความฉาบฉวยอย่างมาก ว่าเขาประเมินโดยใช้เกณฑ์อะไร สามารถจะ design ผลออกมาได้อย่างไร ที่จริงดิฉันคิดว่า น่าจะมีข้อมูลเชิงสำรวจมาประกอบ และตรวจสอบอีกครั้ง นอกจากนั้นดิฉันอยากจะเสนอให้มีการมองไปถึงการจัดสื่อทีวีระดับย่อย เรียกว่าเป็น interactive/participation หรือทำอย่างไรจึงจะให้ รัฐเห็นความสำคัญของการเสริมให้เกิดการผลิตสื่อวิดีโอเพื่อสื่อสารกับชุมชนเฉพาะแห่ง ทั้งนี้เพื่อให้ได้ข่าวสารที่ออกมาจากชุมชนจริงๆ และควรมีการวิจัยติดตามประเมินผลรายการสำหรับเด็ก อาทิเช่น รายการทุ่งแสงตะวัน หรือควรให้ชุมชนมีการผลิตสื่อขึ้นมาเองเพื่อใช้ในชุมชนและขยายไปเป็นสื่อสำหรับภาค โครงการทีวีชุมชนควรเป็นความร่วมมือของทั้งภาคเอกชนและรัฐ ส่งเสริมให้เด็กได้เป็นเจ้าของรายการเองด้วย ไม่ทราบว่าดิฉันคาดหวังมากเกินไปหรือเปล่า

พิธีกร ได้มีผู้เข้าร่วมสัมมนาหลายท่านช่วยกันเขียนประเด็นสรุปจากที่เราได้สัมมนาแสดงความคิดเห็นกันมาตั้งแต่เช้าออกมาให้ช่วยพิจารณาถกกันหรือเพิ่มเติมขยายความกันต่อไปดังนี้ค่ะ

- (1) ควรมีการเก็บข้อมูลพื้นฐานที่เกี่ยวกับประชากรที่เป็นเด็ก/การสำรวจรายการทีวีที่เกี่ยวกับเด็ก
- (2) นโยบายของรัฐที่เกี่ยวกับการใช้สื่อทีวีเพื่อการพัฒนาเด็ก และขั้นตอนของการปฏิบัติตามนโยบาย (งบประมาณ/บุคลากร/แหล่งความรู้ในการผลิต)
- (3) การวิเคราะห์ผู้รับสารที่เป็นเด็กในลักษณะภาพรวม (เด็กดูอะไร/โดยดูตัวแปรต่างๆ เช่น อายุ เพศ ฐานะทางเศรษฐกิจ ภูมิภาค/เหตุผลในการรับสาร/รูปแบบในการรับสาร)
- (4) สื่อทางเลือก (Alternative Media) สำหรับเด็ก โดยอาจจัดเป็น โครงการทีวีชุมชน two-way communication สื่อในโรงเรียน อย่างใดอย่างหนึ่ง
ทั้งนี้อาจมีการวิจัยเป็น กรณีศึกษาเพื่อดูความเป็นไปได้ก่อน
- (5) การวิจัยหารูปแบบ/เนื้อหาของสื่อศึกษา
- (6) การหากลไกเสริมกลไกทางธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับสื่อมวลชน เช่น

Alternative Rating

- (7) รูปแบบการให้ผู้รับสาร (เช่น เด็ก) เข้ามามีส่วนร่วมในการผลิตรายการ

ดร. กาญจนา มีผู้เสนออย่างที่ว่าจารย์สุภาพร เสนอว่า ปกติสถาบันเราเนี่ย เรา มักจะสอนเฉพาะคนผลิตสื่อ แต่เรายังไม่มีใครสอนผู้รับสาร เพราะฉะนั้นการรู้เท่าทัน ภาพลวงที่พูดมานี้ ผู้รับสารไม่มีใคร เรานึกว่า ถ้าเขาดูทีวีได้ เราไม่มีโรงเรียนสอนคน ดูทีวี เราไม่มีโรงเรียนสอนคนอ่านหนังสือพิมพ์ เพราะฉะนั้น เขาก็จะมีรสนิยมอย่าง ที่กำลังเป็นอยู่ตอนนี้ จึงควรมีการวิจัยหาเรื่อง รูปแบบและเนื้อหาของสื่อศึกษา หรือที่ เรียกว่า media education จะเป็นไปได้ไหม

อีกประการหนึ่งคือ มิติทางด้านธุรกิจของสื่อมวลชนปัจจุบันนี้ เราติดอยู่ที่การ rating สิ่งที่คุณสันติเสนอ ดิฉันอยากตั้งชื่อให้เก้ ว่า alternative rating คือเราอาจจะไป แต่ rating เก่าๆ ไม่ได้ ตอนนี้มันผูกขาดหมด ไม่มีการแข่งขัน มันไม่มีรูปแบบอื่นๆ เราจะทดลองหารูปแบบอื่นได้ไหม เพื่อจะได้ไปสาน หรือช่วยแก้ปัญหาช่อง 11 ได้ บ้างว่า คุณ rating ไม่ดีในแบบกระแสหลัก แต่กระแสรอง alternative ของคุณดีมาก มันต้องใช้ระบบการคานกันแบบนี้ เราคงจะต้องช่วยกันหาความคิดริเริ่มสร้างสรรค์มา ทำกันตรงส่วนนี้ และ ประการสุดท้าย คือรูปแบบการให้ผู้รับสารเขยิบฐานะ เข้ามา

ส่วนร่วมด้วยในกระบวนการผลิต ไม่ว่าจะเป็นผู้จัดรายการ เขียนบท เอาเนื้อหาหรืออะไรก็แล้วแต่ ทั้งหมดนี้ก็เป็นประเด็นที่สรุปตอนท้ายนี้ เพื่อใครจะแตกย่อยประเด็นอีก หรือเพื่อใครจะเพิ่มเติมหัวข้อใหม่ก็ได้ค่ะ

พิธีกร ดิฉันอยากจะเรียนถามนะคะว่า จากทั้งหมด 7 ประเด็นนี้ ไม่ทราบว่ามองดูแล้วทั้งหมดเป็นลักษณะการวิจัย เพื่อที่จะนำไปสู่ ไปเป็นการวิจัยเชิงประยุกต์หรือเปล่า หรืออย่างไรคะ เพราะถ้ามองในแง่วัตถุประสงค์ข้อหนึ่งแล้ว ก็คือ เราต้องการจะวิจัยเพื่อที่จะนำไปสู่การสร้างองค์ความรู้ด้วย ดิฉันไม่ทราบว่า ทั้ง 7 หัวข้อนี้มันสามารถนำไปสู่การสร้างองค์ความรู้ได้ในระดับใด ไหม?

ดร. กาญจนา เข้าใจว่า มันแล้วแต่เราออกแบบการวิจัย ถ้าเราออกแบบไปเพื่อที่จะสร้างองค์ความรู้ อาจจะมาเป็น Documentary Research ค่อนข้างมาก แต่ถ้าเราใช้เพื่อเฉพาะกิจ อย่างเช่นหัวข้อแรก สืบหาข้อมูลพื้นฐาน ถ้าเป็นองค์ความรู้ เราคงศึกษาโดยเก็บเด็กทุกกลุ่มอายุ ถ้าเป็นการประยุกต์ใช้ก็อาจจะมี ไม่ทราบช่อง 11 สนใจทำรายการเด็กอายุ 8-11 ปีที่บอกว่าหายไป ก็อาจจะเจาะเฉพาะเรื่องตรงนี้อย่างเดียว นี่ขกตัวอย่างค่ะ

ดร. นันทวัน ดิฉันคิดว่าเราไม่ควรจะพะวง หรือขีดเส้นออกไปเป็นขาว เป็นดำอย่างนั้นนะคะ ว่า การวิจัยเพื่อประยุกต์นี้จะเป็นองค์ความรู้ไม่ได้ ไม่ใช่ค่ะ การวิจัยประยุกต์นี้ ถ้าเราสามารถเอาภาพที่ได้จากผลการวิจัยแต่ละครั้งมาต่อกันเพื่อให้ภาพรวมทั้งหมดได้ ก็ถือว่า สามารถจะสร้างองค์ความรู้ได้ ก็อาจจะได้ขึ้นเล็กขึ้นใหญ่ต่างกันไปเท่านั้นเอง ทีนี้ที่สรุปรวบรวมมาเป็นทั้งหมด 7 ประเด็นนี้ คงไม่ได้หมายความว่า เป็นการจัดเรียงไปตามลำดับความสำคัญในแต่ละหัวข้อหรอกนะคะ

พิธีกร อย่างที่อาจารย์วิลาสินีพูดถึงที่อาจารย์จรรยาทิ้งท้ายไว้เกี่ยวกับเรื่องของภาษา ที่อาจารย์พูดถึงแบบแผน หรือเรื่องของ การบริโภคนสาร และสื่อ จริงๆ แล้วจะเอามาใช้เป็นส่วนหนึ่งในเรื่องเนื้อหาของสื่อศึกษานี้ด้วยก็ได้ เพราะเท่าที่ผ่านมาเราเคยเรียนอ่านวรรณกรรม วิธีการอ่านวรรณกรรมอย่างไรให้ลึกซึ้ง นี่ก็ทำนองเดียวกัน เพราะเรา บางทีเราก็ไม่รู้ตัวภาษามันคือ ตัวที่อยู่ในกระบวนการรับรู้ การเรียนรู้ในวิถีชีวิต ฉะนั้นในเนื้อหา ค่อนข้างกินความกว้าง ถ้าใครอยากจะแตกประเด็นเดิมเข้าไปตรงนี้ว่า ภาพของคำว่า สื่อศึกษา ในใจของแต่ละคน มันคือการวิจัยแ่งไหนกันบ้าง ตรงนี้ อภิปรายเพิ่มเติมได้ ส่วนภาษาที่อาจารย์จรรยา ทิ้งไว้ก็เป็นอีก part หนึ่ง

ผู้เข้าร่วมสัมมนา คือที่พูดนี้เกี่ยวกับเด็กนะคะ คือโลกทัศน์ของเด็ก เวลาที่เด็ก ดูข้อมูล หรือว่าดูข่าวสาร หรือดูละคร อะไรก็ตาม เวลาเขาตีความหมายสิ่งที่เขาดู มัน จะไม่ค่อยเหมือนกับผู้ใหญ่ บางที่เขาแปลอะไรที่เราคิดไม่ออกเลย คิดไม่ถึงว่าจะแปล ไปอย่างนั้น หรือว่าการใช้ภาษานี้ บางที่เขาไม่เข้าใจเลย อย่างยกตัวอย่าง บางทีบอกว่า สมมติสอนเรื่องการปลูกต้นไม้ บอกว่าให้ขุดดินให้ลึกลงไปสักคืบหนึ่ง สักที่ละหนึ่ง ฟุต หรือว่า ก็ฟุตอย่างนี้ เขาจะไม่เข้าใจ นอกจากจะบอกเขาว่า ประมาณ 1 คืบ อะไร อย่างนี้ เขาจะเข้าใจกว่า แต่ว่าถ้าไปบอกเป็นฟุต หรือเป็นศัพท์ทางเทคนิค เขาจะไม่รู้ เรื่องจริงๆ แล้วก็มีคำศัพท์ที่เราผู้ใหญ่ใช้กัน หลายคำที่เด็กจะไม่เข้าใจ แล้วเราเคย คือ ตัวดิฉันเคยทำ คือประเมินดูว่า ข้อความข่าวสาร คืออยากจะดู understanding ability ในเนื้อหาของสื่อเพื่อการศึกษานี้ เคยทำแต่ไม่ได้เฉพาะเจาะจงเด็ก แต่ว่าทำในระดับผู้ ที่มีการศึกษาน้อย เคยทำในระดับพวกโสเภณีเด็ก ที่มีการศึกษาน้อย เราจะให้เขาถาม ว่า เข้าใจสิ่งที่เราให้เขาไปแค่ไหน ก็ปรากฏว่า เขาเข้าใจไม่ลึก อธิบายไม่ได้ ที่นี้พอ เราทำการประเมินความรู้ในทำนองนี้ไป รวมทั้งประเมินเรื่องความชอบในภาพหรือ ในอะไรต่างๆ หรือว่า สิ่งเหล่านี้มันสื่อความหมายแค่ไหน ก็ส่วนมากจะไม่ค่อยรู้ เด็กนี้เรื่องลูกศรจะไม่รู้ จะไม่ค่อยรู้เลยว่า ลูกศรนี้หมายความว่าไปยังไงมายังไง พอเรา ทำไปแล้วนำเสนอไปยังผู้เป็นเจ้าของเรื่อง ก็ปรากฏว่า มีงานวิจัย 2-3 ชิ้นนะคะที่พอไป นำเสนอแล้ว ก่อนไปนำเสนอ เขาก็จะตรวจงานวิจัยเราก่อน เพราะว่า เขา block ไม่ให้ เราเสนองานวิจัยออกไป เพราะว่า เมื่อเสนอออกไปแล้ว เป็นการเสียหน้าของคนที่รับ ทำสื่อ เพราะฉะนั้นเรื่องนี้ ก็อยากจะบอกว่า สิ่งซึ่งคนอื่นมอง กับสิ่งที่ผู้ส่งสารให้ บาง ที่มันไม่ได้เป็นไปในช่องทางเดียวกัน แล้วก็บางทีผู้ส่งสารไม่ยอมรับข้อผิดพลาดนี้ เพราะฉะนั้น งานที่ออกมาจะไม่พิถีพิถันเท่าที่ควร ไม่มีความละเอียดลึกซึ้งเท่าที่ควร สิ่งนี้จะเป็นเรื่องที่น่าจะมีงานวิจัยเรื่องพวกนี้ออกมาให้มากขึ้น และที่ออกมาไม่ได้ ไม่ใช่เพราะไม่มีงานวิจัย หากแต่ทำแล้วเขาไม่ยอมให้ออกมา เพราะว่าเขากลัวเสียหน้า ใจคะ กลัวเจ้าของ หรือสปอนเซอร์ทางการเงินจะไม่ให้การสนับสนุนอีกต่อไป เพราะ ฉะนั้น เขาจะเก็บเอาไว้เลย นี่ประสบมาด้วยตัวเอง และก็อยากจะชี้ให้เห็นว่า เด็กกับผู้ใหญ่มองอะไรไม่ตรงกัน ชาวเรากับชาวเขามองอะไรไม่ตรงกัน ยกตัวอย่าง เด็กสาธิต เองดูโฆษณาผ้าอนามัย เด็กผู้ชายเขาก็ไปซื้อผ้าอนามัยที่สหกรณ์โรงเรียน เด็กผู้ชายอยู่ ป.6 ไปซื้อผ้าอนามัยมา แล้วก็ไปทดลองวิธีเอาไส้หมักมันนะ ชิมซะอะไรอย่างนี้ เอา

มาทดลองเอง เด็กผู้ชายนะคะ โดยที่เขาไม่รู้เลยว่า ใช้น้ำมันเกี่ยวกับอะไร ดูๆ ไปแล้วก็ไปจดจำอะไรก็ไม่รู้ที่ไม่เข้าใจ นี่ก็เป็นตัวอย่างว่า น่าจะทำการศึกษาวิจัย เรื่องโลกทัศน์ของเด็กหรือว่า สิ่งที่เด็กมองกับสิ่งที่ผู้ใหญ่มอง หรือว่าผู้ส่งสารกับผู้รับสารมอง อาจจะเข้าใจไม่ตรงกัน ดีความหมายก็ผิดกัน ระดับความเข้าใจก็ไม่เท่ากัน

พิธีกร ก็ดูเหมือนว่าสามารถจะเพิ่มเติมได้ในประเด็นที่ 3 ที่ว่า วิเคราะห์ผู้รับสารที่เป็นเด็ก ก็นอกจากจะดูตัวแปรต่างๆ ดูเหตุผลในการรับสารแล้ว คงต้องดูวิธีคิด อย่างที่อาจารย์ว่า โลกทัศน์ของเขา ค่านิยมของเขาด้วยว่า เขามีวิธีการคิด มีค่านิยมอย่างไรในเด็กแต่ละกลุ่ม แต่ละยุค แต่ละสมัยด้วย และอาจจะไปศึกษาดูว่า แล้วเด็กรับไปได้อย่างไรด้วย อาจจะมีโลกทัศน์ออกไปอีกแบบหนึ่ง

ผู้เข้าร่วมสัมมนา ถ้ายกตัวอย่างเปาบุ้นจิ้นที่เมื่อเช้านี้ได้ดูจากในสื่อวิดีโอ เด็กบอกดูแล้วมันส์ดี สะใจ แต่พอไปถามผู้ใหญ่ล่ะคะ พวกคนแก่ๆ ถามว่าชอบไหม โดยเฉพาะผู้หญิงล่ะคะ คนอายุมากแล้วสัก 40-50 ขึ้นไป จะตอบว่า โอ๊ย ไม่อยากดูหรอก เบื่อ มีแต่จัดห่วยๆ แต่เด็กกลับบอกว่าชอบอะไรทำนองนี้ เขามองอะไรผิดกัน ต้องสอนเขา คราวนี้เรามองอีกที ผู้ปกครองไม่มีเวลาการสอน มีเฉพาะผู้ปกครองที่อยู่ในระดับที่มีการศึกษาดีหน่อย พวกครูบาอาจารย์นี่รู้ว่า จะต้องชี้แนะว่า ลูกควรจะทำอย่างไร แต่ไปดูเถอะชาวบ้านร้านตลาด หรือว่านักธุรกิจที่รวยๆ ทั้งหลายที่ไม่ได้มาเป็นพวกอาจารย์ จะไม่มีใครชี้แนะว่าลูกควรจะทำอะไร ดูรายการทีวียังงี้ ปรากฏว่าลูกเองมาแล้วให้ฟังว่า พ่อเพื่อนๆ เขาแอบเอาหนังสือโป๊ของพ่อในห้องมาดู เพราะว่าพ่อไม่อยู่ยังไม่กลับจากที่ทำงาน เขาอยู่บ้านเขาก็ไปเอาหนังสือโป๊นั่นมาดู อย่างนี้น่าอันตรายที่สุดเลย ทำไมถึงไม่เก็บให้ดี เด็กเอามาดูกันได้

พิธีกร ก็ยังนึกๆ อยู่เหมือนกันว่า อาจารย์เฉลิมพลพูดไว้ในทีวีว่าเด็กสมัยนี้ บทสนทนาเป็นเรื่องรักไปหมด อะไรเหล่านี้ มันก็ค่อนข้างจะสะท้อนอะไรๆ หลายๆ อย่างเหมือนกัน หรืออย่างทีวีสื่อเมื่อเช้าที่ว่า กระสือเหมือนกัน แม่นาคเหมือนกัน แต่ทำไมรุ่นสมัยเราดูแล้วกลัว เรา รู้สึกว่าแม่นาคมีจริง แต่พอไปถามเด็กรุ่นนี้บอกว่าไม่กลัว เพราะฉะนั้น ตรงนี้ก็คงจะเป็นตัวบ่งชี้ คือน่าจะเป็นตัวแปรหลายๆ อย่างที่จะนำมาศึกษาวิจัยได้ว่า ในบริบทขณะนี้ กับบริบทเมื่อก่อน มันต่างกันไปหมดแล้ว จากประเด็นทั้งหมด 7 ประเด็นนี้ ไม่ทราบ มีใครที่คิดว่า น่าจะเสนออะไรเพิ่มเติมอีกไหมคะ อยากจะเรียนเชิญ ดร. อุบลรัตน์ว่าจะมีข้อเสนอแนะ อะไรเพิ่มเติมไหมคะ เพราะ

อาจารย์เองก็เป็นผู้ที่จับเรื่องวิเคราะห์ผู้รับสารมาก อยากเรียนเชิญอาจารย์ให้ข้อคิดเห็นว่า ทั้ง 7 ประเด็นนี้ น่าจะมีอะไรเพิ่มเติมหรือ โดยเฉพาะรายละเอียดบางส่วนในประเด็นใหญ่

ดร. อุบลรัตน์ เรื่องสื่อศึกษาก็กำลังสนใจอยู่ และคิดว่า เป็นข้อสรุปที่ดี ก็อยากจะมองต่อไปนิดหนึ่งว่า น่าจะมองเด็กที่จะอยู่ในศตวรรษหน้า แต่ในวันนี้ก็ตั้งชื่อไปเป็นโลกาภิวัตน์ เด็กๆ ที่เราพูดถึงตอนนี้ก็คือ ผู้ใหญ่ที่จะไปถึงศตวรรษถัดไป และอาจจะอยู่ไปจนถึงท้ายศตวรรษหน้า เพราะฉะนั้นเราคิดถึงว่า เขาต้องคลุกคลีกับ สื่อสิ่งพิมพ์ ทั้งวิดีโอเกมส์ ทั้งคอมพิวเตอร์ทั้งหมดเลยนะ ขึ้นอยู่กับว่า เขาอยู่จุดไหน เด็กชนบทก็อาจจะยังอ่านหนังสือพิมพ์ไม่แตกฉานเพราะไม่ค่อยมีโอกาสอ่านหนังสือพิมพ์เป็นประจำด้วยซ้ำไป เราคิดถึงลูกคนที่ฐานะดีในกรุงเทพฯ ในโรงเรียนตอนนี้มีคอมพิวเตอร์ให้เรียนแล้ว แต่ว่าเด็กชนบทยังอ่านหนังสือพิมพ์ประจำวันไม่ได้เลย เพราะฉะนั้น ช่องว่างก็มี ตัวนี้ที่ว่าจะสอนกัน อาจารย์สุภาพรก็พูดกันไว้หน่อยนึงแล้วนะคะ ก็คงเอามาเรียนเหมือนกับเรียนหนังสือ แต่หนังสือสมัยหน้าก็คือ มันจะเป็น Electronic ก็ได้ เป็นคอมพิวเตอร์ก็ได้ มันก็เป็นภาษาหนังสือในยุคหน้า ตรงนี้ก็เป็นเรื่องใหญ่

พอถัดมาอยากจะขมวดแบบรวบๆ ว่า มองเห็นความสำคัญของข้อเสนอทั้งหมดแล้ว เรามีหน่วยงานที่ทำงานด้านนี้อยู่ไม่กี่หน่วย มีศูนย์เทคโนโลยี ซึ่งไม่ทราบว่ามีตัวแทนมาไหมคะ มีนะคะ เป็นฝ่ายผลิตเสียมากกว่า เป็นฝ่ายวิจัย ใช่มั้ยคะ

ผู้เข้าร่วมสัมมนา เป็นฝ่ายโทรทัศน์ในโรงเรียนคะ จริงๆ แล้วจะไม่ใช้คนที่ลงไปผลิตโดยตรง เพราะว่าเราจะมีเจ้าหน้าที่เทคนิคช่วย คือมีผู้กำกับช่วยอีกที

ดร. อุบลรัตน์ ของศูนย์นี้ถ้าเข้าใจไม่ผิด จะไม่มีลักษณะเป็นสถาบันวิจัยอยู่นั้นด้วย หรือฝ่ายวิจัยที่เป็นเนื้อหาหลัก ไม่ทราบเข้าใจผิดหรือเปล่าคะ

ผู้เข้าร่วมสัมมนา ไม่มีคะ คือเดิมจะมีเป็นด้านวิทยุคะ

ดร. อุบลรัตน์ ที่ดู ก็คือว่าผ่านมาประมาณ 30-40 ปีมาแล้วนะคะ เราก็มีการตั้งหน่วยงานขึ้นมาว่า ต้องผลิตสื่อให้กับเด็ก แต่ว่าซังกะตายไปอย่างนั้นเอง คือคนทำงานมีใจไปทำ แต่ระดับสูงก็ซังกะตายให้สตาฟฟ์ จะดึงกลับมาอยู่เรื่อยๆ

อันที่สองก็คือว่า มีสถาบันที่วิจัยทางด้านนี้ก็มีอาจารย์จรรยาเป็นหลักอยู่มาตลอด ในแง่กระบวนการเรียนรู้ นอกจากนั้นก็มีการกระจายไปที่คณะครุศาสตร์ และ

คณะศึกษาศาสตร์ต่างๆ บ้าง ยังคิดว่าถึงเวลาที่ถ้าเราจะพูดกับสกว พูดกับระดับนโยบาย น่าจะมีสถาบันวิจัยที่ชัดเจนในเรื่องนี้ ถ้าเราจะพูดถึงว่า การสื่อสารของเด็กทั้งหมด นี่เราต้องมีแล้ว ถ้าเราจะสร้างอนุชนรุ่นหน้า ถ้าเราพูดถึงทรัพยากรมนุษย์นี้พูดกันไปโดยเราขาดเรื่องของความรู้ที่จะมาพูดถึงสื่อใหม่ๆ เราพูดถึงระบบโรงเรียนที่เราจะปรับปรุงกัน เพิ่มขยายปีการศึกษา แต่ประสบการณ์ปีการศึกษานอกระบบก็ยังคงปล่อยให้เอกชนดูแลตามระบบตลาดเสรี ดิฉันคิดว่าตรงนี้เป็นตัวสำคัญ รายการใหญ่ๆ ทั้งหมด ส่วนใหญ่ก็ปรากฏว่าเป็นฝีมือของ เอกชน สัมลูกกลูกหลานเอาเอง ถ้าพ้นจากยุควิกฤตแล้วอาจจะล้มไปเลย หรือไม่ก็อาจจะเงยหน้าอ้าปากได้ เพราะฉะนั้นตรงนี้ดิฉันคิดว่า ถ้าเราจะเสนอแนะ ถ้าไม่คิดว่า เป็นการคิดการใหญ่จนเกินไป อาจจะต้องประมวลพวกนี้เข้ามา อาจจะบอกว่า ต้องมีคนดูแลเป็นระยะยาว มิฉะนั้นความรู้เราไม่สะสม ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของความรู้เกี่ยวกับกระบวนการเรียนรู้เกี่ยวกับเด็กวัยต่างๆ ซึ่งเขาเปลี่ยนไปเรื่อยตามยุคนะคะ แล้วก็เรื่องของการผลิตสื่อการตลาด ศิลปะของการสื่อสารกับเด็กก็เปลี่ยนไปเยอะแยะเลย แล้วก็ตัวอย่างที่อาจารย์ส่วนใหญ่พูดกันนี้ก็ชัดเจนว่า ถ้าเราข้ามรุ่น ข้ามวัย ข้ามวัฒนธรรมคุยกับเขา เราคุยแล้วก็มีช่องว่างอย่างที่บอกว่า ถ้าเป็นเด็กกลุ่มเดียวกัน เด็กจากภาษาวัฒนธรรมเดียวกันมาคุยกัน ดิฉันไม่ได้หมายถึงว่า มันจะต้องคุยกับมัน ดิฉันหมายถึงว่า คือในแง่ที่ว่า เราพูดถึงวัฒนธรรมที่ใกล้ชิดกัน เขาจะสื่อสารเข้าใจกันพอสมควร ตรงนี้ ดิฉันคิดว่า มีงานวิจัยเยอะแยะที่สามารถปักหลัก ทำอะไรให้ต่อเนื่อง ระยะยาว และให้ประโยชน์ ให้ความรู้กับสังคมได้มากมาย แต่ทุกวันนี้ เราพูดถึงโดยขาดมาตรการ คือทุกคนบอกว่าเห็นความสำคัญแต่ว่า ในระยะยาวมักจะกระจัดกระจาย แล้วคิดว่าช่วงนี้เป็นจังหวะที่ดีที่เราจะเสนอสิ่งเหล่านี้ออกไป

พิธีกร อาจารย์อุบลรัตน์ได้พูดมาถึงเรื่องที่ว่าในระดับนี้เราคงจะพึงพอใจกับประเด็นทั้งหมด 7 ประเด็นหลัก แล้วก็เพิ่มเติมในรายละเอียดที่อาจารย์อุบลรัตน์ได้เสนอ เช่น ในแง่ของสื่อศึกษาควรให้เพิ่มเติมเนื้อหาอะไรลงไปบ้าง ให้มองถึงเด็กในอนาคต ซึ่งจะต้องคลุกกับระบบมัลติมีเดียมากขึ้นอย่างไรบ้าง และอาจารย์ก็ได้โยงเข้ามาหาประเด็นสุดท้ายของการเปิดสัมมนาของเราด้วย ก็คือในเรื่องของแหล่งเงินทุนสนับสนุน ซึ่งอาจารย์ก็ได้พูดถึงว่าน่าจะมีสถาบันวิจัยหลักที่รับผิดชอบให้งานวิจัยในลักษณะนี้มันต่อเนื่องกันไปตลอด มันก็คงเข้ามาสู่ประเด็นที่ว่า แล้วแหล่งเงินทุน

สนับสนุนน่าจะมีจากที่ใดบ้าง เราคิดจะพึ่งรัฐหรือเปล่า หรือว่า เราจะไม่สนใจระบบ
ตรงนี้เลย หรืออย่างไร อยากจะขอความคิดเห็นจากทุกท่านในที่นี้

ดร. กาญจนา คือยังไม่อยากให้คิดเรื่องเงิน ถ้าคิดเรื่องเงินแล้วคิดอะไรไม่ออก
อยากให้คิดกลับกันว่า ถ้าเรามีเงินแล้วคือคิดแบบลูกเศรษฐีพันล้านว่าเราควรจะทำ
อะไรกันบ้าง คือประเด็นที่อาจารย์อุบลรัตน์เสนอ เป็นประเด็นที่ดิฉันสนใจในแง่ของ
คือนอกจากเราได้ประเด็นว่าเราจะวิจัยเรื่องอะไรกันแล้ว เรายังได้เรื่องวิธีการที่จะวิจัย
อย่างไร อาจารย์ อุบลรัตน์ยกให้เห็นว่า ในสังคมไทยมันมีทรัพยากรกระจายอยู่
มันมีศูนย์เทคโนโลยี มันมีช่อง 11 มีคณะครุศาสตร์ มีคณะนิเทศศาสตร์ มีคณะสังคม
สงเคราะห์นี้ ซึ่งมันกระจายตัว ดิฉันคิดว่านโยบายของสกว ซึ่งก็คงเป็นนโยบายอยู่
แล้ว คือว่า การทำวิจัยที่รวมประเด็นแบบนี้ เราอาจจะต้องใช้วิธีการแบบที่วิพุล คือรวม
การเฉพาะกิจ เพราะว่า แต่ละคนก็จะมีแง่มุมมองที่แตกต่างกัน แล้วบุคลากรของเรา
มันไปกระจายอยู่ แต่ไม่รู้ว่าเป็นทางปฏิบัติจริงๆ แล้วทำได้ลำบากหรือเปล่า คงลำบาก
น่าดูเลย เพราะว่าความเป็นองค์กรแต่ละองค์กรมันค่อนข้างบีบเราไว้ แต่น่าจะลอง
ทดลองพยายามดูให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ ยกตัวอย่าง ครุศาสตร์อย่างหัวข้อประเด็น
เรื่องสื่อศึกษา ครุศาสตร์เขาก็จะเห็นไปในแง่ของกระบวนการให้การศึกษา แต่ถ้าให้
ครุศาสตร์ทำคนเดียว เดี่ยวก็จะเป็นครูไปหน่อย ก็ต้องเอานักสื่อเข้าไปบ้าง หรือเอา
ด้านศูนย์เทคโนโลยี เอาสถานี่เอาอะไรต่อมิอะไรเข้าไปช่วยกันดู อันนี้ดิฉันเสนอในแง่
ของวิธีการทำงาน อันนี้ประเด็นที่ 1

ประเด็นที่ 2 ที่อาจารย์อุบลรัตน์พูดไว้ก็คือว่า ในท่ามกลางองค์กรหลายๆ องค์กร
ใครที่มีศักยภาพจะเป็นเจ้าภาพ หมายความว่าดูแลงานนี้ไปอย่างค่อนข้างต่อเนื่อง
เพื่อระยะยาว เราจะได้รู้เลยว่า ชุมกำลังใหญ่นี้อยู่ที่ไหน ถ้าใครจะทำวิจัย ใครจะใช้ผล
งานวิจัยอะไรก็ไปที่นี้ ซึ่งดิฉันคิดว่าอันนั้นจำเป็น เพราะไม่จั้น ศูนย์การถ่ายทอดมันก็
จะย้ายไปเรื่อย ไม่มีสักที่หนึ่งที่สั่งสม องค์ความรู้มันก็จะไม่ต่อเนื่อง การที่จะมีใคร
ที่คิดว่าตัวเองมีศักยภาพก็รับไปเป็นเจ้าภาพ แล้วคนอื่นก็ไปร่วมงาน ไปร่วมงานเป็น
ครั้งๆ ดิฉันว่าอันนี้อาจจะไม่ทราบว่ามันเพื่อฝันไปหรือเปล่า แต่น่าที่จะต้องทำให้ได้

ผู้เข้าร่วมสัมมนา ครับผมมีเรื่องน่าสังเกตอีกเรื่องหนึ่งนะครับ สมัยผมเป็น
นักเรียนมัธยม 8 สมัยนั้น ตอนนั้นยังเป็นสื่อสารมวลชนอยู่ ก็คะแนนต่ำที่สุดตอนที่
เวลาเราเลือกสอบหกอันดับ แต่เดี๋ยวนี้แนวโน้มคนจะมาเรียนทางนิเทศศาสตร์เยอะ

มาก อันนี้น่าจับตามอง แล้วมันจะมีอิทธิพลอย่างไรกับโทรทัศน์ที่ดีๆ ที่จะรับผิดชอบหรือว่าเป็นสื่อที่ดีในอนาคต มันน่าจะมีการศึกษาความสัมพันธ์กัน จากการที่ตัวเองถูกเชิญไปที่กันตนา ไปบรรยายวิชาพื้นฐานการผลิตรายการโทรทัศน์ ก็พบว่า คนที่มานั่งเรียนนั้นอายุแก่กว่าผมเยอะแยะ บางคนเป็นร้อยตำรวจเอก ก็ถามเขาว่าทำไมผู้กองถึงอยากมาอยู่ตรงนี้ ได้คำตอบว่า “ผมเมื่อราชการกรมตำรวจแล้ว” ผมอยากจะรวย ผมอยากจะออกมาทำรายการโทรทัศน์ เป็นผู้ผลิตรายการโทรทัศน์บ้าง” และใน course ที่กันตนาเปิดนั้น ก็มีทั้งการแสดงมีทั้ง acting มีทั้งอ่านข่าว ไอ้โฮ มีเยอะแยะเลย มีหมดเลย ผมเห็นว่าคนที่มาเรียนคงหลงใหลมาอย่างที่ว่าอาจารย์ศราพรพูด มันมีเสน่ห์ดึงดูดคนเข้ามา แต่ผมว่าเงินมากกว่า คนคงนึกว่า ผมนี่ขู่ว่าตลอดเวลาที่ผมบรรยายเลย ผมบอกว่า วงการนี้ไม่ได้โรยด้วยกลีบกุหลาบนะครับ ขู่ว่าตลอดเลย แล้วก็พบเห็นว่า คนก็อยากจะเข้ามาจริงเลย ทุกวันนี้มีนักเรียนมานี้ แล้วมหาวิทยาลัยเอกชนก็เปิดนิเทศศาสตร์กันทุกมหาวิทยาลัยเลย แล้วเราก็ผลิตนิเทศศาสตร์บัณฑิตขึ้นมาปีหนึ่งเยอะๆ มากเลย แล้วบางทีมันก็สูญเปล่า บางทีจบไปแล้วก็ไม่ได้ทำอะไร ผมเองก็ไม่ได้จบนิเทศศาสตร์ แต่ผมก็ต้องมานั่งทำงานนิเทศศาสตร์ มาถ่ายทีวี มาตัดต่อ มาทำอะไรสารพัดเกี่ยวกับเรื่องนิเทศศาสตร์ พอดีจบครุศาสตร์ แต่เพราะตัวเองไม่คิด ไม่ยึดติดกับคำว่าจบอะไร มันขึ้นอยู่กับตัวเรา เราจะศึกษาได้ ผมทำรายการโทรทัศน์เป็นเพราะว่าผมลงไปทำเองกับมือ ครั้งแรกที่ผมถูกเชิญไปบรรยายที่นิเทศศาสตร์ จุฬาฯ ก็บอกนิสิตเสมอเลยว่า ผมมาจากอย่างไร ฉะนั้นมันอยู่ที่ตัวคุณเอง ต่อให้คุณเรียนทฤษฎีไปแล้ว แต่ไม่ได้ปฏิบัติ คุณก็ทำอะไรไม่ได้ แล้วอย่าพยายามดั่งเงินเดือน จบไปแล้วดั่งเงินเดือนให้ตัวเองเท่านั้นเท่านี้ พยายาม เลิก แล้วลงมาจากหอคอยงาช้างเสียที อันนี้น่าจะมีการศึกษา น่าสังเกตดูการศึกษาในระดับอุดมศึกษากันบ้าง ว่าเด็ก ม.6 นี่ทำไมจึงเข้านิเทศศาสตร์เยอะมาก ทำให้คณะนิเทศศาสตร์ คะแนนสูงลิ่วเลยทั้งจุฬาฯ และทั้งที่วารสารธรรมศาสตร์ แต่ก่อนตอนที่ผมเป็นนักเรียน ม.8 ผมก็ไม่ได้ดูถูกคณะนี้ แต่เอ๊ะ ทำไมเรา ตอนนั้นที่กลไกของการสอบมันขึ้นอยู่กับว่าเราต้องจัดอันดับ เราต้องเอาสูงไว้ก่อนแล้วไล่ลงมา ดิคอันไหนก็เอาอันนั้น บางทีไม่รู้ว่า ดิคไปแล้ว เรียนอะไรก็เอา อันนี้ก็น่าศึกษานะครับว่าคนก็พยายามเข้ามาในวงการนี้ แล้วเมื่อคนเยอะๆ เข้ามาแล้วมีประโยชน์อย่างไร และมีความสูญเปล่าบ้างหรือเปล่า ในระดับอุดมศึกษาก็ดี หรือว่าเข้ามาแล้วได้มาช่วยพัฒนารายการโทรทัศน์จริงหรือเปล่า ความสัมพันธ์

ระหว่างตรงนี้ จำนวนบุคลากรทางนิเทศศาสตร์ หรือว่าทางสื่อสารมวลชน หรือวงการบันเทิงอะไรก็ดี คนที่เข้ามาไม่เห็นมีคนไหนเลยจะมาจ้างทำโทรทัศน์เด็กเลย ผมไปถามดูแล้ว เวลาไปบรรยายที่กันคนก็ถามดูแล้ว ไม่มีใครทำรายการเด็ก ทั้งๆ ที่เชิญชวน พูดแล้วก็ยังไม่มี คงกลัวว่าจะไม่รวย

ดร. อุบลรัตน์ เรื่องสื่อของเด็ก อยู่ในสถานะภาพต่ำที่สุด ไม่ว่าจะเป็นนิตยสารเด็ก รายการโทรทัศน์สำหรับเด็ก รายการวิทยุเด็ก จะมีสถานะภาพที่ต่ำค้อย และถูกเหล่คำว่า อู๊ย! ทำรายการเด็ก กระจอก คือเป็นสิ่งที่ยากสุด แต่ก็ถูกมองว่าเป็นสิ่งที่ไร้ค่าในสังคม คนทำจะรู้สึกว่าการไม่ได้ให้ค่าตรงนี้ ไม่ได้ให้ความภูมิใจ จริงๆ ขออนุญาตตนิดเดียวว่ามีประกาศว่า จะมีการสัมมนาครั้งใหญ่ ครั้งที่ 1 ของรายการเด็กระหว่างประเทศ ไม่ทราบว่ามี บรรดาท่านผู้จัดรายการในนี้ที่จะไปหรือเปล่า จัดที่ออสเตรเลีย รู้สึกจะเดือนนี้ ไซ้ไหมคะ พวกเราได้รับใบเชิญ โดยที่ไม่มีสตาฟฟ์ที่จะไปแล้วเราก็นึกด้วยความรู้สึกว่าจะเป็นที่ชุมนุมครั้งที่ 1 ของโลก แล้วก็ไม่ไกลเลย แต่แหม! ก็ไม่ได้ไป ไม่รู้ว่าเมืองไทย จะได้มีใครที่ได้ไปดูหรือเปล่า เพราะคงจะเป็นที่ๆ เราได้เห็นตัวอย่างที่น่าสนใจเยอะไปหมด ไม่ทราบมีใครจะได้ไปหรือเปล่านั้น

ผู้เข้าร่วมสัมมนา ขออนุญาตตนิดหนึ่ง จริงๆ ก็อยากจะสื่อถึงท่านอาจารย์ทั้ง 2 นะครับ ว่าทำไมไม่มีใครอยากทำรายการเด็ก จริงๆ ไม่ใช่ตัวนักนิเทศที่จบแล้วไม่อยากทำหรอกครับ แต่นายทุนเขาไม่ทำ นายทุนไม่ยอมให้เงินทำ ไอ้คนที่จะไปเสริมให้มันสำเร็จมันก็เลยเป็นไปไม่ได้ อย่างเช่นยกตัวอย่าง ช่อง 11 เป็นที่ๆ ฝีมือของคนเลวว่ากันเถอะ ช่อง 7 บุคลากร ช่อง 5 บุคลากร หรือช่อง 9 มักจะมาจากช่อง 11 ซึ่งทำอย่างไรได้ครับ ด้วยความฟรี ราชการทำไปเลยนื่อง ทำไปเลยพืจะได้นั่ง นีคือสันดานราชการ คือขี้เกียจจะครับ คอรัปชั่นทางใจและทางเงินด้วย เพราะเวลาเซ็นเบี้ยเลี้ยงราชการเซ็น นื่องก็ทำให้พืไป ผมเคยไปบรรยายดนตรีที่กรมประชาสัมพันธ์เรียกว่า มาช่วยพืหน่อยน่า ไปเล่นที่พุทธมณฑล งานบุญผมก็ไป เล่นเสร็จบอกจะให้เบี้ยเลี้ยง สุดท้ายผมรอดังนาน เบี้ยเลี้ยงไม่เห็นมาเลย ก็ไม่ได้ก็สืบหрок สองวันก็ร้อยหกสิบราชการบืค นีคือจุดหนึ่งของคน ที่นี้นักนิเทศศาสตร์ ความอยากมันมี ทำรายการนี้ เรื่องของเด็กนี้อยากทำมาก เพราะมันท้าทายความสามารถ ทฤษฎีมักจะสอนในเรื่องของระดับกลางๆ และเท่าเทียมกับเรา ที่รับรู้ได้ แต่ว่าพอเด็กจับบอกว่า ไอ้ข้างล่างก็อยากแต่ะ คนเรามักจะสนใจลงไปข้างล่าง ไม่ค่อยสนใจเหนือหัวขึ้นไป จะลงไปข้างล่างแต่

มันไม่มีช่วงเปิดโอกาสให้ ทำอย่างไรตรงนี้ ปัญหาก็คือว่าองค์กรมันไม่มี เพราะฉะนั้น ที่ออสเตอร์เลียไม่ต้องไปหอรอกอาจารย์ เรามาปรับปรุงว่าทำอย่างไรจะให้ นักลงทุน เจ้า ของสถานมีรายการเด็ก เราไปช่วยกัน force ตรงนี้ แล้ว idea ก็จะเกิดจากเด็กเอง ใช้ ตรงนี้บังคับ องค์กรบังคับคนได้ครับ เพราะตอนนี้องค์กรอยากได้เงิน แต่คนอยากได้ เงินจากองค์กรมากกว่า

พิธีกร ขอบคุณค่ะ ดิฉันอยากใช้เวลาตรงนี้ที่เราคงจะเหลืออีกสักเล็กน้อยนะ ค่ะ ก็คงจะเพิ่มเติมอีกข้อหนึ่ง หลังจากที่เรายูมาทั้งหมด ส่วนรายละเอียดที่แต่ละ ท่านอภิปรายมาอย่างที่ว่า เราคงสอดแทรกเข้าไปในแต่ละประเด็นได้ แต่อาจจะเพิ่ม ประเด็นที่ 8 สำหรับงานวิจัยนะค่ะ คือน่าจะศึกษาในแง่โครงสร้างหลักสูตรทางด้านนิเทศศาสตร์ด้วย เพื่อที่ว่าจะได้ผลิตผู้ที่จะออกไปเป็นนักสื่อสารมวลชนที่น่าจะเข้าไป อยู่ในกระบวนการเหล่านี้ได้ทั้งหมด เพราะว่า ถ้าพูดถึงทั้ง 7 หัวข้อนี้ เราพูดถึงในแง่ ของตัวผู้ผลิต ในแง่ของตัวเนื้อหาสาร ในแง่ของตัวผู้รับสาร แต่เราไม่ได้พูดถึง กระบวนการก่อนที่จะไปเป็นผู้ผลิต ซึ่งก็คงจะต้องเป็นหน้าที่ว่า เราจะมาวิจัยในแง่ของ การปรับโครงสร้างหลักสูตรทั้งหลายทั้งปวงหรือแปลว่า จะเป็นอย่างไร ก็ขอเพิ่มอีกข้อ หนึ่ง ในแง่ของงานวิจัย ที่นี้เวลาที่เหลืออยู่เล็กน้อย ดิฉันอยากจะเปิดเรียนถามทางท่าน อาจารย์สุวฉรา ซึ่งเป็นผู้ศึกษารายงานวิจัย และเสนอให้เราฟังเมื่อตอนเช้านะค่ะ ว่า จากประเด็นที่เราอภิปรายมาทั้งหมด และมีข้อเสนอแนะมาแล้ว 7-8 ประเด็นนี้ อาจารย์คิดว่าในความเป็นไปได้ที่อาจารย์ได้ทบทวนงานวิจัยมาทั้งหมดสามทศวรรษใช้ ไหมคะ แล้วก็นามาถึงตอนนี้ก็คิดว่ามันเหมาะสมไหม ชี้แนะโน้มน้าทางการวิจัยสื่อ โทรทัศน์เพื่อเด็กอย่างไร และก็จากนั้นก็ขอเรียนเชิญทางอาจารย์นันทวันได้ช่วยเสริม และให้คำแนะนำด้วยค่ะ

ดร. สุวฉรา เท่าที่ดิฉันดูและก็ฟังอยู่นี้ ก็คิดว่ามีความเป็นไปได้ คือขอให กำลังใจตัวเองและก็ทุกคนว่ามีความเป็นไปได้ ก็คงจะต้องค่อยๆ ทำ ค่อยๆ เป็นค่อยๆ ไป และสิ่งหนึ่งที่นึกขึ้นมาได้ตอนที่อาจารย์อุบลรัตน์พูดในเรื่องที่ว่า เราน่าจะมี สถาบันหรือหน่วยงานทำในจุดนี้ ก็กำลังทำให้นึกถึงว่า ต้องขออนุญาตินะค่ะ คือ ประสบการณ์น้อย มีอยู่แต่ที่ของอเมริกาอย่างเดียวนะค่ะ คือว่า ที่ในอเมริกานี้ ก็มีศูนย์หลาย แห่งที่เดียวที่ทำการวิจัย แล้วมันก็จะมีความเป็นเอกลักษณ์ เป็น เอกเทศของตัวเอง อย่างที่ศูนย์ที่คอร์เนลล์ อย่างเรานี้อาจจะทำได้ เรานี้หมายถึง

คณะนิเทศศาสตร์นะคะ อาจจะทำได้ในแง่ที่ว่า เราอาจจะทำเป็น archive ของสื่อต่างๆ อย่างละครโทรทัศน์นี้นะคะ อาจเป็นวิดีโอเทปเก็บไว้เลยของศูนย์ของเรา แล้วก็วิดีโอเทปรายการข่าว หรืออะไรต่ออะไร โดยอาจจะขอความร่วมมือกับสำนักข่าวสารต่างๆ แล้วเก็บเป็นศูนย์ archive ไว้ พอพวกเรานี้ใครจากสถาบันธรรมศาสตร์หรือจากเกริก หรือจากหัวเลี้ยว หรือจากใครๆ ที่อยากได้ก็นึกถึงจุฬาฯ มาหาได้ที่ archive นี้ เหมือนอย่างตอนที่อยู่ที่อเมริกา พอนึกถึงอยากจะทำอะไรขึ้นมาปั๊บก็นึกถึงคอร์เนลล์ ว่าน่าจะติดต่อเกี่ยวกับคอร์เนลล์เพื่อขอเทปตัวนี้ ขอสิ่งนั้นสิ่งนี้ ซึ่งอันนี้คือคิดต่อจากอาจารย์ นะคะว่ามันเป็นไปได้ ส่วนศูนย์ทางด้านเอกสาร หรือทางด้าน documentary อะไร อย่างนี้นะคะ มันก็ต้องสุดแล้วแต่ อันนี้คือทางอเมริกามีความแตกต่างกัน เพราะความเป็นมหาวิทยาลัยอิสระ เพราะฉะนั้นอาจารย์ที่มีชื่อเสียงก็อาจจะถูกมหาวิทยาลัยบางแห่งซื้อตัวไว้นะคะ อย่างของทางแคนซัสซื้อตัว Professor John กับ Alisa ซึ่งเป็นที่ยอมรับอะไรอย่างนี้ ก็อาจจะเรียกร้องแหล่งทุนได้ เพราะว่าบางครั้งแหล่งทุนก็จะให้ตามอาจารย์ อย่างอาจารย์นันทวันท่านอย่างนี้ มีชื่อเสียงก็อาจจะเป็นที่หมายตาของแหล่งทุนที่จะให้ เพราะฉะนั้นในลักษณะอย่างนี้นะคะก็มีแนวโน้มที่ว่าศูนย์แต่ละศูนย์ ก็อาจจะแตกต่างกันไป แล้วแต่ท่านอาจารย์ แต่ว่าก็แล้วแต่ที่ว่าจะเป็นที่ยอมรับ แล้วแต่เนื้อหาที่เราสนใจและให้ความสนใจ เพราะฉะนั้นจึงขอสนับสนุนว่า น่าจะมีแนวโน้มว่าน่าจะเป็นไปได้ อย่างที่อาจารย์อุบลรัตน์กิดนะคะ แล้วส่วนอื่นๆ เท่าที่ฟังพูดมาแล้วนี้นะคะ ก็เห็นจริงเห็นจังด้วย โดยเฉพาะตัวเองนี่ค่อนข้างจะเป็นคนที่สนใจทางด้านจิตวิทยา เพราะฉะนั้นค่อนข้างจะมองในลักษณะ micro มากๆ คือมองในรูปของลักษณะเฉพาะตัว หรือผลกระทบกับตัวเด็กในระดับปัจเจกมาก เพราะฉะนั้นยังมองเห็นในลักษณะอย่างนี้ ยิ่งคือใจที่ว่าเราจะมีในเรื่องของ media literacy หรือ media education ซึ่งมันจะส่งผลกระทบทางด้านกระบวนการเรียนรู้ของเด็กไทยได้อย่างมาก ก็อยากจะแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมไว้เพียงเท่านี้ค่ะ

พิธีกร ก็ขอขอบคุณอาจารย์สุวัจนราคะ เรียนเชิญอาจารย์นันทวันต่อเลยค่ะ

ดร.นันทวัน ขอบคุณค่ะ ดิฉันเห็นว่าประเด็นของการทำวิจัยในบ้านเราทุกวันนี้ ยังคงขาดการกำหนดทิศทาง หรือระบุความต้องการว่าผลการวิจัยมาประยุกต์ใช้ในการแก้ปัญหาอะไรบ้างไว้อย่างชัดเจน หรือให้ความสำคัญในเรื่องนี้กันอย่างจริงจัง ทั้งๆ ที่เราก็มีการให้ทุนวิจัยกันอยู่เป็นประจำ ถ้าเป็นสถาบันการศึกษา หรือหน่วยราชการ

ต่างๆ ก็เป็นไปตามบุญตามกรรม แล้วแต่ความสนใจเฉพาะที่เห่อกันเป็นพักๆ ในช่วงเวลานั้นๆ ฉะนั้นสิ่งที่คิดว่า เป็นช่องทางที่น่าจะเป็นไปได้ คือ ต้องมองสิ่งที่ใกล้ตัวเรา และเป็นสิ่งที่น่าจะเป็นไปได้มากที่สุดก็คือ มองดูว่า ทำอย่างไรจึงจะมีการกำหนดนโยบายและทิศทางที่แน่นอนของนโยบายการทำวิจัย โดยไม่ว่าจะเป็นโครงการเล็กหรือโครงการใหญ่ จะขนาดไหนก็แล้วแต่ แล้วค่อยไปหวังเอาที่ใกล้ตัวออกไปถึงแหล่งเงินทุนสนับสนุนจากภายนอก ทั้งนี้เพราะว่าเราคงจะยอมรับไม่มากนักน้อยว่าหน่วยงานที่เราสังกัดอยู่ไม่มีอะไรที่วางเป็นแผนไว้อย่างแน่นอนในเรื่องของการทำวิจัย ไม่มีทิศทางอะไรที่ชัดเจน ว่าเวลานี้เห็นควรให้มีการบูรณาการเอางานวิจัยในส่วนที่เป็นของเด็กกับอิทธิพลของสื่อโทรทัศน์เข้ามาไว้เพื่อนำมาใช้ช่วยให้คำอธิบาย หรือการศึกษาวิจัยในระดับที่เกี่ยวกับอาชีพนักสื่อสารมวลชน หรือสถานีโทรทัศน์ในฐานะสื่อก็อาจต้องการโครงการวิจัยของตัวเองที่สำรวจความสนใจในรายการของประชาชนโดยทั่วไป เราก็คงจะพบว่า ในบางสถาบันมีเงินทุนวิจัยอยู่เยอะแยะ แต่ไม่มีคนเขียนโครงการขอ นั่นก็เป็นอีกส่วนหนึ่ง คือ แทนที่เราจะไปมองหาว่า แหล่งเงินทุนสนับสนุนที่จะให้เราสร้างเครือข่าย สร้างศูนย์วิจัยอะไรนั้น มันอาจ เป็นเรื่องที่ใกล้ตัว อาจจะต้องรออีก 5 หรือ 10 ปีข้างหน้าก็ได้ หรืออาจจะไม่เคยเกิดขึ้นได้เลย ทำไมเราจึงไม่ทำในสิ่งที่เรามีอยู่ตอนนี้ คือวางนโยบายให้เข้าไปมีบทบาทในการที่จะพยายามวางแผนทางหรือความต้องการทั้งนี้เพื่อช่วยลดความซ้ำซ้อนของเรื่องประเด็นปัญหาที่มีการทำวิจัยที่กระจัดกระจายกันอยู่อย่างมากในปัจจุบัน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในวันนี้ เราได้ประเด็นของการวิจัยค่อนข้างจะหลากหลายนะค่ะ ในประเด็นสุดท้ายนี้ก็อยากจะเพิ่มเติมนิดหนึ่งก่อนที่จะเราจะไปถึงประเด็นในเรื่องการวิจัยเพื่อปรับเปลี่ยนโครงสร้างหลักสูตรนิเทศศาสตร์ เราก็ควรที่จะมีการวิเคราะห์ก่อนล่วงหน้าว่า อะไรที่มันเป็นประเด็นปัญหาของนักสื่อสารมวลชนในปัจจุบันเสียก่อน คือสิ่งที่มันเป็นปรากฏการณ์อยู่จริงๆ ว่ามันคือปัญหาอะไร ก่อนที่จะนำไปถึงสู่การทำวิจัย การปรับโครงสร้างหลักสูตรนิเทศศาสตร์ เพราะฉะนั้น เดียวเราจะไปเริ่มงานใหญ่เสียก่อนโดยมิได้ดูหรือ เข้าใจอย่างถ่องแท้ในเรื่องของประเด็นปัญหา เพราะว่า มี่งานวิจัยของเรามากมายหลายส่วน ที่มักจะไปเล่นในระดับที่เป็นนามกว้าง โดยที่ไม่ได้ศึกษาให้รู้เสียก่อน โดยไม่ได้มีการสำรวจเบื้องต้นว่า ปัญหาที่เราจำเป็นต้องทำวิจัยนั้นคืออะไร อย่างน้อยๆ ในวันนี้เราก็สามารถที่จะระดมความคิดเห็นออกมาเป็นลู่ทางได้ถึง 7-8 ประการ เพราะฉะนั้น

ตรงนี้ก็พยายามที่จะรวบรวมทำเป็นรายงานสรุปส่งให้กับทางสกว เพราะว่าเขาเป็นผู้ที่ให้การสนับสนุนการสัมมนาวิจัยในวันนี้ อย่างน้อยๆ เขาก็หวังว่าจะมีอะไรที่ใหม่ๆ ขึ้นมา เพราะฉะนั้นในเรื่องของแหล่งเงินทุนสนับสนุน ก็ไม่ได้หวังเต็มที่จะต้องได้รับจากสกว เท่านั้น แต่ก็พยายามทำรายงานให้ดีที่สุดค่ะ แล้วก็พยายามติดตามผล โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ถ้ามีผลอะไร ก็จะส่งไปยังผู้ที่กรุณาเสียสละเวลาเข้ามาเข้าร่วมการสัมมนาในวันนี้ด้วย คือไม่ใช่เข้ามาระบายความคับข้องใจเสร็จแล้ว ต่างฝ่ายต่างก็บอกว่าเหนื่อยเหลือเกิน แบบคุณทองขาวเมื่อเช้านี้ มานั่งๆ แล้วต่างคนต่างก็แยกย้ายกันไป จมอยู่กับภาระกิจเดิมๆ อีกต่อไป

พิธีกร ขอบคุณค่ะ ก็คงจะคือโอกาสปิดการสัมมนาไปเลย อาจารย์นันท์วัน ห้วนหน้าภาควิชาฯ ท่านก็ได้สรุป และได้ให้ความหวังไว้แล้วว่า เราจะทำอะไรกันต่อไป ก็ต้องขอขอบพระคุณทุกท่านที่ได้มาร่วมให้ข้อคิดเห็นกันในวันนี้ด้วยค่ะ ขอบคุณค่ะ

* * * * *